Тошкент оқшоми

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 215 (8. 157) ◆ 1992 йил 2 ноябрь, душанба ◆ Нархи 2 сўм.

Бугунги кун нафаси

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

● Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабеков 29 октябрь куни Ҳиндистон давлат савдо вазири Салмон Хуршид бошчилигидаги Ҳиндистон делегацияси аъзоларини қабул қилди. Учрашувда бу йил икки мамлакат ўртасидаги мол айирбошлаш ҳажми 89 миллион долларни ташкил этиши таъкидланди. Ҳиндистон томони ўзаро савдо-сотиқни ривожлантириш учун 3,3 миллион доллар техникавий қарз ажратганини билдирди.

● Шароф Рашидов таваллудининг 75 йиллигига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш ҳукумат комиссиясининг навбатдаги мажлиси бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабеков ва Тошкент шаҳар Ҳокими Атҳамбек Фозилбеков иштирок этдилар.

● Қува райони пахтакорлари Фарғона вилоятида биринчи бўлиб йиллик режани бажардилар. 32,7 минг тонналик «оқ олтин» хирмони уюлди. Ҳозиргача ҳар гектар ердан 31 центнердан ҳосил йиғиштириб олинди.

● «Ўзбекистон ҳаво йўллари» миллий авиакомпаниясининг ИЛ—62 М самолёти илк бор Тошкент—Лондон—Тошкент рейсини бажарди. Эндиликда ҳар сешанба ва жума кунлари Буюк Британия пойтахтига, Лондондан эса Тошкентга парвоз қилиш мумкин.

● «Тошинтерм» Ўзбекистон—Хитой қўшма корхонасида корхонанинг биринчи бош директори, марҳум Мирза Султоновга бюст ўрнатилди.

● Урганчда Ер сунъий йўлдоши орқали алоқа боғлайдиган халқаро телефон станцияси иш бошлади. Бунинг учун зарур асбоб-ускуналарни Японияда жойлашган Ер сунъий йўлдоши орқали алоқа халқаро маркази етказиб берди.

ҲАМДУСТЛИКДА

● Шимолий Осетияда бир-бирига ҳудудий даъволар билдираётган осетинлар ва ингушлар ўртасида қуролли тўқнашувлар бўлиб ўтди. Бу можарони ҳал этиш учун Россия ва Осетия ички ишлар бўлинмалари осетинлар билан ингушлар ўртасидаги чегарага жойлаштириладиган бўлди.

● Бугун Қирғизистонда Туркия Республикаси маданияти кунлари бошланди. У 7 ноябргача давом этади.

● Қозоғистонда Қизил Ўрда билан Жезқозғон ўртасида 600 километрлик темир йўл қуриш лойиҳаси тайёрланди.

● Арманистонда кечадан бошлаб нон нархи ошди. Энди 1 килограммли буханка нон 30 сўм туради.

● НАТО бош котиби Вернер шу ҳафтада Беларусь, Қозоғистон ва Қирғизистонда бўлади. У ушбу мустақил давлатлар билан хавфсизлик муаммолари бўйича фикр айирбошлаш ниятида.

ХОРИЖДА

● Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Хавфсизлик Кенгаши Тожикистондаги можарони тинч йўл билан ҳал этишга даъват қилди.

● АҚШ маъмурияти Россия раҳбариятининг Болтиқбўйи мамлакатларидан ўз қўшинларини олиб чиқишни вақтинча тўхтатиб туришга қарор қилганлиги муносабати билан таассуф билдирди. Америка Қўшма Штатлари бу қарор Россияга иқтисодий ёрдам кўрсатишга салбий таъсир кўрсатиши мумкинлигига шаъма қилди.

● Қозоғистон Республикасининг Президенти Нурсултон Назарбоев Эронга уч кунлик расмий сафар билан келди.

● Эртага Америка Қўшма Штатларида президент сайлови бўлиб ўтади. Бу лавозимга уч номзоддан бири — демократ Билл Клинтон аҳоли сўрови бўйича Американинг 16 штати ва Колумбия округида ўз рақибларидан олдинда бормоқда.

● Америка Қўшма Штатларига келган собиқ совет раҳбари Никита Хрушчевнинг ўғли Сергей бу ерда яшаш учун қолишга рухсат сўраб тегишли маҳкамаларга мурожаат қилган.

● Куба миллий ассамблеяси депутатлари сайловлар тўғрисидаги янги қонун лойиҳасини маъқулладилар. Унга кўра биринчи бор мамлакатда парламент ва маҳаллий ҳокимият идораларига тўғридан-тўғри ва яширин сайловлар ўтказилади.

● Собиқ Югославия билан чегарадан 20 километр узоқликдаги қишлоқлардан бирида яшовчи венгр деҳқони ўз томорқасидан Россияда тайёрланган 6 метр узунликдаги «Ер-ҳаво» «Скад» жанговар ракетасини топиб олди. Унинг мўлжал нотўғри олинганлиги сабабли Югославия томонидан учиб келиб, бахтга яраша портламаганлиги тахмин қилинмоқда.

---

* Газетанинг шу сонига

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ ИСЛОМ КАРИМОВ БОШЧИЛИГИДАГИ ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ ДЕЛЕГАЦИЯСИНИНГ ТУРКИЯДА БЎЛИШИ

«ТОШКЕНТ оқшоми» газетаси ўзининг аввалги сонларида хабар бериб ўтганидек, 28 октябрь куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов бошчилигидаги Ўзбекистон давлат делегацияси Туркия Республикаси деб эълон қилинган кунининг 69 йиллигига бағишланган тантаналарда қатнашиш, туркийзабон мамлакатлар давлат раҳбарларининг Анқара учрашувида иштирок этиш учун Туркия пойтахтига жўнаб кетган эди.

Шу куни Ўзбекистон делегацияси Туркия пойтахти Анқара шаҳрига келди. Туркия Республикасининг 69 йиллиги тантаналарида иштирок этувчи туркийзабон давлатлар байроқлари билан безатилган аэропортда олий мартабали меҳмонни Туркия Республикаси Президенти Турғут Ўзол, [illegible] кутиб олди. Шу ернинг ўзида фахрий қоровул сафи тортди. [illegible] Президент Ислом Каримов ҳамда Турғут Ўзол [illegible]

Шу куни Ўзбекистон [illegible] Туркия ҳукумати [illegible] Буюк миллат мажлиси [illegible] мамлакатларнинг [illegible] Президенти Турғут Ўзол [illegible]

Шундан сўнг меҳмонлар Ўзбекистон ва Туркия [illegible] учрашди.

Ислом Каримов бошчилигидаги Ўзбекистон давлат делегациясининг Туркиядаги бўлишининг расмий қисми бошланди. Ажратилган муҳлатда [illegible] Туркия халқининг миллий байрамида иштирок этишдир. 29 октябрь куни Ота Турк номидаги [illegible] Туркия Республикаси деб эълон қилинган кунининг 69 йили. Анқарадан шундан бери ўтган йиллар [illegible] йил ичида Туркия [illegible] халқаро ташкилотларга аъзо бўлган мамлакат ўз давлатини кенг демократик ва ҳуқуқий асосларда ривожлантирмоқда. Туркиянинг тараққиёт йўлидаги ишончли одими бозор иқтисодиётининг ҳозирги мураккаб шароитида жамият равнақининг қандай намунасига айланди. Республиканинг асосий ютуғи эса у — фуқароларда ўз-ўзини миллий англашнинг, ўз Ватани учун юксак фахрланиш туйғуси, [illegible] шакллантирилди.

Туркия давлати ўз қувончини [illegible] Ўзбекистон, Қозоғистон, Туркманистон, Қирғизистон ва Озарбайжон Президентларини лутфан таклиф этди.

29 октябрь куни Ота Турк номидаги маданий марказ майдонида Туркия Республикаси [illegible] бағишланган катта байрам тантаналари бўлиб ўтди. [illegible]

30 октябрь куни туркийзабон давлатлар бошлиқларининг учрашуви бошланди. [illegible] Ўзбекистон, Қозоғистон, Озарбайжон, Қирғизистон ва Туркманистон [illegible] туркийзабон давлатларнинг бир-бирига ўхшашлиги кўп. Чуқур тарихга эга бўлган муштараклик бу халқларнинг бугунги кунда орзиқиб кутилган дўстлик ва ҳамкорлик ришталарини қайта тиклашга ундайди. Президентларнинг Анқара учрашуви эса Шарқ халқларини бирбирига боғлайдиган ана шундай кўприк воситаси бўлиб хизмат қилиши керак.

Олий даражадаги учрашув кун тартибига кўпгина, асосан иқтисодиётга оид масалалар киритилган. Музокараларнинг асосий хусусияти шундан иборатки, мазкур учрашув қатнашчилари бўлган мамлакатлар ўртасидаги аввалги икки томонлама алоқалар эндиликда кўп соҳали ҳамкорликка асос яратмоқда. Шу билан минтақа ва жаҳон муаммоларини биргаликда ҳал этиш учун ҳуқуқий асос яратилмоқда.

Маълумки, собиқ Иттифоқдаги республикалар бугунги кунда мураккаб даврни бошидан кечирмоқда. Халқлар томонидан қўлга киритилган мустақиллик ўзининг иқтисодий тараққиётида қатор қийинчиликларга дуч келяпти. Ана шу қийинчиликларни бартараф этишда Туркиянинг бой тажрибаси, унинг тараққиёт йўли катта фойда келтиради. Икки кунлик учрашувлар давомида транспорт алоқаларининг барча турларини ривожлантириш, замонавий банк тармоғи, сармоя ажратиш, божхона ишларини енгиллаштириш, турли ижтимоий соҳаларда тажриба алмашиш каби масалалар ҳам муҳокама қилинди.

31 октябрь куни Буюк миллат мажлиси залида учрашув қатнашчилари бўлган мамлакатларнинг Қўшма баёноти ва Анқара Декларациясини имзолаш маросими бўлиб ўтди. Ҳужжатларни Ўзбекистон номидан Республика Президенти Ислом Каримов имзолади. Туркийзабон давлатларнинг бошлиқлари шунингдек Афғонистон, Тожикистон, Босния ва Герцеговина ҳамда минтақадаги бошқа нотинч жойлардаги муаммоларни тинч йўл билан ҳал этиш бўйича Бирлашган Миллатлар Ташкилотига мурожаат қабул қилдилар. Бўлиб ўтган матбуот конференциясида Президентлар Анқара учрашувини ёритаётган журналистларнинг кўпгина саволларига жавоб қайтардилар.

Ўзбекистон делегациясининг Туркияга ташрифи яна бир тарихий воқеа билан нишонланди. Ўзбекистон Республикаси мустақиллигини биринчи бўлиб тан олган ва у билан дипломатик муносабатлар ўрнатган Туркия пойтахтида Ўзбекистоннинг хориждаги биринчи элчихонаси очилди. Элчихона очилиши маросимида сўзга чиққан Ислом Каримов ва Турғут Ўзол бу воқеа кўп томонли алоқаларимизни сифат жиҳатидан янги поғонага кўтариб, унинг янада ривожланиши ва тараққий этишига хизмат қилади, деб таъкидладилар.

Элчихона очилиши маросимида Туркия Бош вазири Сулаймон Демирэл, ташқи ишлар вазири Ҳикмет Четин, дипломатия корпусининг вакиллари, Анқара институтларида таҳсил олаётган ўзбекистонлик талабалар ҳам иштирок этишди.

Президентлар лентани қирқишади. Шарқнинг қадимий урф-одатига кўра қурбонлик қилинади. Элчихона ўзининг дастлабки меҳмонларини қабул қилади.

Шу билан Ўзбекистон Республикаси давлат делегациясининг Туркияга расмий ташрифи ниҳоясига етди. 31 октябрь куни пойтахт аэропортида Президент Ислом Каримов ва унинг ҳамроҳларини Туркия Бош вазири Сулаймон Демирэл, ҳукуматнинг бошқа аъзолари кузатиб қолдилар.

* * *

31 октябрь кечқурун Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов бошчилигидаги Ўзбекистон давлат делегацияси Анқарадан Тошкентга қайтиб келди. Тошкент аэропортида делегация аъзоларини Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси Шавкат Йўлдошев, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат котиби Раҳим Ражабов, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабеков, Тошкент шаҳар Ҳокими Атҳамбек Фозилбеков ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Чинни буюмларга жило бериш. Бу ҳамманинг ҳам қўлидан келавермайди. Лекин Тошкент чинни заводида бир неча йиллардан бери рассом бўлиб ишлаб келаётган Абдужалил Зокиров бу ишнинг уддасидан чиқади. Чунки у ўз ишига виждонан ёндошиб, ижодий изланади.

СУРАТДА: Абдужалил Зокиров навбатдаги чинни буюмга сайқал бериш пайти тасвирланган.

Рустам Шарипов сурати.

Мурувват учун миннатдорчилик

ОНА ва бола саломатлигини муҳофаза қилиш шаҳримиз тиббиёт ходимларининг доимий вазифалари саналиб келган. Куни кеча пойтахтимизнинг Эски шаҳар даҳасидаги 8-туғруқхонада қувончли воқеа бунга мисолдир.

Ушбу муассаса кўп болали оилаларга хизмат кўрсатиши, ўзга туғруқхоналарга нисбатан бу ерда кўпроқ фарзанд дунёга келишини ҳисобга олиб Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирининг ўринбосари, Тошкент шаҳар соғлиқни сақлаш бош бошқармасининг бошлиғи Қулаҳмад Ризаев туғруқхона жамоасига Финляндиядан инсонийлик ёрдами сифатида келтирилган 50 минг дона бир марта қўлланиладиган дорининани тақдим этди. Йиғилишда туғруқхона атрофидаги Қўштут ҳамда Тутҳаммом маҳаллаларидан фаоллар иштирок этиб, кўрсатилган мурувват учун миннатдорчилик билдиришди.

Мажид РАҲИМОВ.

ДАРЁ ЎЗ ҚИРҒОҚЛАРИГА ҚАЙТМОҚДА

АТИГИ бир неча йил муқаддам бундай кунларни орзу ҳам қилолмасдик.

Атиги бир неча йил муқаддам хорижда қариндош-уруғи истиқомат қилаётганлар оиласи, бола-чақасининг тинчини ўйлаб уларнинг исминида тилга олишдан ўзларини тиярдилар. Ўнлаб йиллар мобайнида бегона юртларда, киндик қони тўкилган тупроқнинг «Қизил империя» томонидан босиб олинганидан изтироб чекиб, у ерда қуллик азобида қолган қондошларининг ҳолидан хабар ололмай, қолаверса, ўзлари ҳақида бирор сатр мактуб битолмай дориломон кунлар келишини интизорлик билан кутиб қон йиғлаб ўтган юртдошларимиз озмунча эдими?

Ўзбек — Америка савдо ва маданият корпорацияси Президенти, «Эл» халқаро уюшмасининг раиси Абдурауф Мақсудий айтганидек, «Биз кўп йиллар ватан тўғрисида яхши билолмай қийналдик. Бу юртдан чет элларга борганлар ҳам биз билан алоқа қилишга юраклари дов бермай қўрқишарди. Бизни кўришганда худди душманни кўргандай юзини четга олардилар».

Хўш, отани ўғилдан, акани укадан жудо қилган, уларни қисмат дарёсининг қарама-қарши қирғоқларига итқитиб ташлаган сабаблар нималардан иборат эди?

Асримизнинг бошида нафақат Ўзбекистонда, балки собиқ Совет Иттифоқи ва жаҳонда юз берган ижтимоий-сиёсий ўзгаришлар кўплаб инсонлар учун ўз она элини ташлаб кетишга, бошқа юртларда сарсон-саргардон бўлиб бошпана излаш ва тирикчилик қилиш синовларини бошдан кечириш кулфатини туғдирди. Мамлакатда ҳукм сурган сиёсат ва унинг аёвсиз ғояси ўз элининг ҳақиқий фарзандларини сотқинлар, душманлар, қочоқлар қаторига суриб чиқарди.

Хайрият, тақдиримиз шундай эканки, замон зайли билан ўзанини ўзгартирган дарё ўз қирғоқларига қайтмоқда. Мустақиллик туфайли Ватандошларимиз ўз она юртини кўришга, қариндош-уруғларини бағриларига босишга муяссар бўлдилар. «Энди ўзбек ўзбекни кўрганда чўчимайди, шукрлар бўлсинки, мустақиллик шарофати билан бизга Ватаним, халқим дея баралла гапиришга ижозат етди» (А. Мақсудий).

Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи мустақиллигимизнинг бир йиллигига бағишлаб 2—6 ноябрь кунлари республикамизда ёш ватандошларнинг халқаро анжуманини ўтказиш таклифи билан чиққанди.

Унинг Вазирлар маҳкамаси томонидан маъқуллангани республика ёшлари тутган йўлнинг тўғри эканлигига ишонч ва бошлаган ишларига мадад бўлди. Хорижлик ватандошларимиз эса мазкур таклифни бажонидил қабул қилибгина қолмай, анжуманнинг муваффақиятли ва самарали ўтиши учун баҳоли-қудрат ҳисса қўшишга бел боғладилар. Масалан, улар Ўзбекистон иқтисодиётининг оғир аҳволини эътиборга олиб йўлга сарфланадиган харажатнинг асосий қисмини зиммаларига олдилар (бунга қанча маблағ кетишини ҳисоблаш учун буюк математик бўлиш шарт эмас).

Анжуманни ўтказишдан асосий мақсад эса — хориждан келадиган меҳмонларга халқимиз турмуши ва маданияти, унинг тўла мустақилликка эришиши борасидаги сайъ-ҳаракатлари, ёшларнинг аҳволи, республикада ёшларга бўлган муносабатни кўрсатиш, хорижий фирма ва компаниялар, ижодий марказ ва уюшмалар, ёшлар ташкилотлари ва ҳаракатлари вакиллари билан иқтисодий, маданий ва дўстлик алоқаларини ўрнатиш, улар орқали республикамизда ўз ечимини кутаётган муаммоларни ҳал этишда Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқининг ҳам ҳиссасини қўшиш дея белгиланди.

Ушбу шодиёнага ташриф буюрган Саудия Арабистони, Америка, Германия, Туркия, Афғонистон, Австралия, Иордания, Бирлашган Араб Амирликлари, Покистон, Хитой, Канада, Эрон, сурияли миллатдошларимиз бир ҳафта давомида олий ўқув юртлари, корхона ва ташкилотларда учрашувлар ўтказадилар, маҳаллаларда бўлиб ўзбек оилаларининг турмуш тарзи билан танишадилар, Бухоро, Самарқанд ва Фарғона шаҳарларини зиёрат қиладилар. Шуни ҳам таъкидлаб ўтиш истардикки, улар ўз истак-хоҳишларига кўра анжуман якунлангандан сўнг яна бир ҳафта давомида Ўзбекистон ҳаёти билан яқиндан танишиш имкониятига эга бўладилар.

Шу ўринда бундай хайрли тадбирни ўтказишга ҳомийлик қилишни истаган «Эл» халқаро уюшмаси, маданият ва умуминсоний қадриятлар халқ академиясининг Ўзбекистон бўлими, Фарғонадаги «Азот» ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳамда қатор давлат хўжалик ва корхоналари, шунингдек шахсий кимсаларнинг сахийлиги алоҳида таҳсинга лойиқдир.

Ўзбек ўзбекни кўрганда юзини терс бурмайдиган дориломон кунлар келганига имон келтирар эканмиз, биродарлик тўйининг юқори савияда ўтиши ва халқимиз, миллатимиз тарихида ўчмас из бўлиб қолишига ишонамиз.

Шайдо ЗОКИРОВА,
Шуҳрат ЗОКИРОВ.

* Обуна—93 * Обуна—93

МАЪНАВИЙ КАМОЛОТНИ ЎЙЛАБ

ПОЙТАХТИМИЗДА шундай ташкилот ва идоралар борки, улар ўз фаолиятини оммавий ахборот воситаларисиз тасаввур ҳам эта олмайди. Ўрта Осиё рангли металлургия илмий-тадқиқот ва лойиҳа институти жамоаси ана шундай жамоалардан ҳисобланади. Биз институт директори Раҳматилло Фозиловдан 1993 йил учун газета ва журналларга обуна қандай кетаётганлигини сўраганимизда у табассум билан шундай деди:

Ҳар бир оиланинг дилкаш суҳбатдошига айланган «Оқшом»га ёзилинг!

— Бозор иқтисодиёти, нархнаво осмонда деймиз, бу тўғри гап, албатта. Лекин бизнинг халқимиз маърифатни яхши кўрадиган, маънавий камолотини ўйлаб иш тутадиган халқ саналади. Шундай оилалар, шундай жамоалар борки улар ўз ҳаётини газета-журналсиз, радио-телевидениесиз тасаввур ҳам қилолмайди. Нокамтарликка йўймасангиз бир гап айтаман: бизнинг институтимизда меҳнат қилаётган ходимлар ҳам ана шундай кишилар сирасига киради. Энди менга берган саволингизга келганда шуни айтмоқчиманки, бизнинг жамоада турли миллатга мансуб кишилар меҳнат қилишади. Шу боисдан ҳам улар ўзбек ва рус тилларидаги нашрларга обуна бўлишяпти. Лекин бир гапни алоҳида таъкидламоқчиман: тўғриси бизда Тошкентнинг «Оқшом» газеталарини севиб ўқийдиган унинг мухлислари анчагина. Обуна бошланган дастлабки куниёқ институт кутубхонаси учун 10 нусха «Оқшом» газеталарига обунани расмийлаштириб қўйган эдик. Кейин эса ходимларимизга ҳам бу борада моддий ёрдам кўрсатишга қарор қилдик. Ҳозирги кунга қадар салкам 90 киши бу газеталарга обуна бўлди. Унинг тенг ярим баҳосини институт жамғармасидан тўладик. Лекин ҳали бу обунага расмийлаштириш ишлари тугади деган гап эмас. Биз яна қолган кунлар ичида «Оқшом»га иштиёқманд кишиларни газетага обуна қиламиз...

— «Тошкент оқшоми»ни ўқимасам унинг хумориси тутади, — дейди институтнинг етакчи мутахассиси Абдувоҳид Абдумаликов. — Унинг саҳифаларида эълон қилинаётган мақолалар ёш болакайдан тортиб нуроний отахонгача мўлжалланган. «Оқшом» ана шу томонлари билан бизга маъқул бўлмоқда.

Институтнинг Муҳитжон Валиев, Шуҳрат Мўминхўжаев сингари ходимлари ҳам газетанинг чин муштарийлари ҳисобланишади.

Саид ЕДГОРОВ.

ЙЎЛОВЧИЛАР ДИҚҚАТИГА!

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Вазирлар маҳкамасининг 1992 йил 13 июндаги 278- ва 1992 йил 16 октябрдаги 474- «Энергия ресурсларига нархларни давлат томонидан мувофиқлаштириш тўғрисида»ги қарорларига амал қилиб, йўловчилар транспорти корхоналари ишини барқарорлаштириш мақсадида

1992 йил 1 ноябрдан Тошкент шаҳрида қуйидаги тарифлар ўрнатилди:

— шаҳар ичидаги автобусларда маршрутлар масофасидан қатъи назар, шунингдек, трамвай, троллейбус ва метрода йўловчилардан 2 сўм миқдорида кира ҳақи олинади!

— шаҳар атрофидаги маршрутларда умумий типдаги автобусларда йўловчилардан ҳар бир километр босиб ўтилган йўл учун 46 тийин, юмшоқ ўриндиқли автобусларда 62 тийин миқдорида кира ҳақи олинади. Бунда ҳар бир бекат орасидаги масофа учун 2 сўм кира миқдори белгиланади;

— маршрутли такси йўловчиларидан микроавтобусларда бир йўловчи учун 20 сўм миқдорида, бир эшикли юмшоқ ўриндиқли автобусларда 15 сўм миқдорида кира ҳақи олинади;

— енгил машинали таксиларда ҳар бир километр масофа учун 20 сўм ва йўловчини ўтказиш учун 20 сўм миқдорида кира ҳақи олинади;

— аввалдан буюртма бўйича таксини чақириш учун таксометр кўрсаткичи бўйича жўпи билан 100 сўм;

— буюртмачи илтимосига кўра енгил машина таксининг ҳар соат бекор турганлиги учун 200 сўм.

«ТАШГОРПАССТРАНС».

64690 Ушбу рақам «Тошкент оқшоми»нинг нашр кўрсаткичидир.

Газетага 1993 йилги обуна 20 ноябргача узайтирилди. Обунани расмийлаштиришга шошилинг.

ЎЗБЕКИСТОН ҳуқуқий ва мустақил давлатчилиги асосини янги мазмун [illegible] Конституция лойиҳаси ташкил этади. [illegible]

* Ўзбекистон Республикаси Конституцияси лойиҳаси—умумхалқ муҳокамасида

МУСТАҚИЛЛИК ДЕБОЧАСИ

«ўзбек давлатчилиги ривожининг тарихий тажрибаси ва таркиб топган бой анъаналарга таяниб», деб тўлдирилса тўғри бўлади деб ўйлайман. Бундан ташқари ҳаёт қомусининг асосий мақсади фуқаролар ҳуқуқ ва эркинлигини ижтимоий, сиёсий, ҳуқуқий ва маънавий ҳимоя қилишдан иборатдир. Лойиҳанинг мазмуни, ундаги боблар ва моддалар шу мақсадни аниқ ва равшан исботламоқда. Шундай экан, муқаддимада инсон ҳуқуқларига ва миллий мустақиллик ғояларига содиқ бўлиш билан бирга ҳар бир фуқаронинг эркинлигини ҳимоя қилиш алоҳида аҳамият касб этади. Шунинг учун лойиҳа мазмунидан келиб чиқиб муқаддимани «фуқаролар тинчлиги ва миллий иноқликни таъминлаш мақсадида» жумласи **«фуқаролар эркинлиги, тинчлиги ва миллий иноқликни таъминлаш»** деб тўлдириш мақсадга мувофиқ бўлур эди деган фикрдаман. Лойиҳада давлат суверенитети, халқ ҳокимиятчилиги бобларида давлатнинг асосий вазифаси халқ иродаси, манфаат ва эҳтиёжига хизмат қилади, бу вазифа энг олий даражадаги давлат ва мансабдор шахсларнинг масъулият ҳамда бурчи эканлиги алоҳида моддаларда ўз ифодасини топган. Шундай экан, лойиҳанинг 13-моддасини яна ҳам кенгроқ мазмунан бойитиш лозим. Яъни, 13-моддада демократия умуминсоний принципларга таяниб, инсон шаъни, қадр-қиммати, ҳаёти ва бошқа дахлсиз ҳуқуқлари олий қадрият ҳисобланади дейилган. Шу ўринда истиқбол ва истиқлолимиз тараққиётидан келиб чиқиб **«инсон ҳаёти, шаъни, қадр-қиммати, ҳуқуқий эркинлиги, миллий ўзлиги ва миллий ғурури дахлсиз қадрият ҳисобланади»**, деб ёзилса нур устига нур бўларди. Ҳаётимизнинг асосини белгиловчи қонун ҳамда қомуси бўлган лойиҳада республикамизда истиқомат қилувчи ҳар бир фуқаронинг ҳуқуқ, эркинлик ва тенгликка эга бўлиши, унинг сиёсий, ижтимоий ва иқтисодий ҳуқуқлари VI—VII, VIII, IX бобларда ифодаланган. Бу ҳуқуқларнинг асосий мезони — меҳнат фаолияти, яъни меҳнат қилиш жараёни деб белгиланиши лойиҳада аниқ кўрсатилган. Ҳар бир фуқаро меҳнат қилиш, касб танлаш, одилона шароитларда ишсизликдан ҳимояланиш ҳуқуқига эга эканлиги баён этилгандир. Фуқароларга берилаётган ҳуқуқ, тенглик ва эркинликлардан бири ҳар бир инсоннинг тиббий ёрдамдан фойдаланиш ҳамда билим олиш ҳуқуқи унинг маънавий баркамол инсон бўлиш билан бирга жисмоний соғлом етук шахс бўлиб шаклланиши давлат кафолатидаги вазифалардандир. Бу вазифа мустақил адолатпарвар жамият барпо этилишидан далолат беради, десак хато қилмаймиз.

Лойиҳада ўз ифодасини топган ижобий жиҳатларни янада аниқ ва равшан белгилаш учун баъзи мулоҳазаларимни газета муштарийлари билан фикрлашишни лозим деб ўйлайман. 46-моддада «Фуқаролар Ўзбекистон халқларининг тарихий, маънавий ва маданий меросини авайлаб-асрашга мажбур» дейилган. Бу моддани **«Фақат асрашгина эмас, бу меросни бойитишга ўз ҳиссасини қўшмоғи лозим»**, деган қўшимча билан бойитиш лозим, зеро даврлар ўтиши билан халқимиз тарихига хос янги қадриятлар шаклланади ва кўпая боради. Лойиҳанинг IV моддасида республикада истиқомат қилувчи барча халқларнинг тиллари, урф-одатлари ва анъаналари ҳурмат қилинишини таъминланади, дейилган. Бу модда ҳукуматимиз ва халқимизнинг инсонпарвар, байналмилал, халқчил, бағри кенг, серҳимматлигидан далолат беради. Аммо негадир маданиятини ҳурмат қилиш тушиб қолган. Республикамизда барча миллат ва элат вакилларининг маданий ва маънавий равнақи учун маданий марказлар, билим учоқлари, халқ оғзаки ижодининг ривожи учун имкониятлар амалда яратилди ва яратилмоқда. Бу хайрли ва адолатли ишлар ҳаёт қомусида ўз аксини топиши лозим. XIV бобда жамиятнинг асосий бўғини ва уюшмаси бўлган оилага алоҳида ўрин берилган. Оиланинг соғломлиги, тотувлиги, қут-баракали бўлиши ҳар бир оила аъзосининг ўз ўрни, вазифаси ва бурчини англашига, амалда унга риоя қилишига боғлиқ. Ота-оналарнинг бурчи болаларини тарбиялаш, вояга етказиш ёки фарзандларнинг ота-онага ғамхўр бўлишидан ташқари оила шаъни, қадр-қиммати, обрўси, ундаги соғлом ахлоқий муҳитни мустаҳкамлаш ҳам ота-оналар олдидаги вазифадир. XV бобда оммавий ахборот воситалари эркинлиги ва қонунга мувофиқ фаолиятини адо этиши аниқ кўрсатилган. Ҳукуматимиз томонидан олиб борилаётган ижобий тадбирларни назарда тутиб, оммавий ахборот ходимларини ижтимоий ҳимоя қилишни англатувчи жумла қўшиб қўйилса мақсадга монанд бўларди.

Эллик олтинчи моддада касаба ташкилотлари ходимларнинг ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқларини ифода этади, дейилган. Касаба ташкилотлари ходимларнинг ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқларини ифода этиш эмас, қонунлар асосида (айниқса меҳнат қилиш қонуни) ҳимоя қилади дейиш тўғрироқ бўлса керак. Яна бир мулоҳаза: эллик иккинчи моддада ер, ер ости бойликлари, сув, ўсимлик, ҳайвонот дунёси ва бошқа табиий заҳиралар умуммиллий бойликдир, улардан оқилона фойдаланиш ва бу бойликлар давлат муҳофазасида, деб тўғри белгиланган. Шу моддага табиий заҳиралардан ташқари **«авлоддан-авлодга ўтиб келаётган халқимиз тарихидан далолат берувчи маънавий ва миллий қадриятлар ҳисобланмиш тарих ва маданият ёдгорликлари, тарихий обидалар ва иншоотларни, яъни маданий ва маънавий маданиятимизни умуммиллий қадрият деб ҳисоблаш, уларни ардоқлаш ва асраш ҳар бир фуқаро ва давлатимизга ҳам қарз, ҳам фарздир»**, деб қўшиб қўйилса мақсадга мувофиқ бўларди.

Лойиҳа билан кенг омма танишиб ўз фикр-мулоҳазаларини — яъни янги Конституция лойиҳасига ўз муносабатини билдираётган экан, биз ўзбек тили давлат тили эканлиги нуқтаи назаридан қараб ушбу лойиҳани яна бир бор етук тилшунос мутахассислар назаридан ўтказиш тилакдошимиз. Бу фикр фақат менинг мулоҳазам эмас, балки кўпчилик фикрига яқин. Бу ҳам соф она тилимизни тикланиши ва ривожидан келиб чиқаётган таклифдир.

Хотима ШАЙХОВА,
фалсафа фанлари доктори, профессор.

⊙ Айни кунларда мустақил Ўзбекистонимиз меҳнат аҳли ўзбек халқининг буюк фарзанди, атоқли давлат ва жамоат арбоби, Шароф Рашидов таваллудининг 75 йиллигини тантанали равишда нишонламоқда.

Шароф Рашидов тўғрисида сўз юритиш — бу ўзбек халқининг ўтмишда босиб ўтган машаққатли ва ибратли йўли тўғрисида сўзлаш демакдир. Чунки унинг ҳаёти мамлакат тарихи билан чамбарчас боғланиб кетган. Шароф Рашидов доимо халқимиз билан ҳамнафас, ҳамдард бўлиб келган. Ваҳоланки, 1941 йил юртимизга душман ёпирилиб келганда, Шароф Рашидов мардларча қўлига қурол олиб фашистлар билан жасурона курашиб, уларни тор-мор қилишга ўзининг муносиб ҳиссасини қўшди.

Шароф Рашидов Ўзбекистонда биринчи раҳбар лавозимида деярли чорак аср ишлади. Бу давр давомида унинг ишбилармонлиги, узоқни эҳтиёткорлик билан кўзлаши, миллатпарварлиги, юксак маданияти туфайли республиканинг иқтисодиёти, маданияти, фани бошқа қардош республикаларга нисбатан илдам ривожланди, шаҳар ва қишлоқларнинг қиёфаси беқиёс ўзгарди.

* Шароф Рашидовнинг 75 йиллигига

ДИЛИМИЗ ТЎРИДА

РЕСПУБЛИКАМИЗ иқтисодиётининг истиқболи, халқ турмуш фаровонлигининг юксалиши моддий ишлаб чиқаришни ривожлантириш билан боғлиқ эканлигини яхши англаган Шароф Рашидов ўзининг куч-ғайрати, ташкилотчилик маҳорати, билими ва бой тажрибасини саноат корхоналарининг барча тармоқларини янги техникавий воситалар, технология билан жиҳозлантириб, ишлаб чиқарувчи кучларнинг унумдорлигини оширишга қаратди. Натижада Ўзбекистон Республикаси саноати жадал суръатда ривожланди. Бунга Чкалов номидаги самолётсозлик заводи, Тошкент трактор заводи, Чирчиқ ва Навоий шаҳарларидаги кимё комбинатлари, Олмалиқдаги тоғ-металлургия комбинати, Бекободдаги металлургия заводида амалга оширилган ишлар яққол далил бўла олади.

Шароф Рашидовнинг фаол иштирокида ўнлаб янги шаҳарлар бунёд этилди, кўпгина шаҳарлар ўз қиёфасини тубдан ўзгартириб янада гўзаллашди. Буни зилзиладан кейин тамомила янгиланган Тошкент шаҳри, халқимиз учун хизмат қилиб турган метро, пойтахтимиз ҳуснига ҳусн қўшиб турган Халқлар дўстлиги саройи, Тошкент давлат цирки, қанчадан қанча хиёбонлар мисолида яққол кўришимиз мумкин. Шу боис ҳам Шароф Рашидов халқимиз томонидан республика бош меъмори деб тан олинган эди.

Қишлоқ хўжалигини ривожлантириш, қишлоқларни ободонлаштириш, деҳқонларнинг турмуш даражасини юксалтириш, қишлоқ маданияти, маориф, тиббий хизматни йўлга қўйиш каби масалалар Шароф Рашидовнинг доимо эътиборида бўлганлигини ҳаммамиз яхши биламиз.

Шароф Рашидов деҳқонча кийиниб, этикда эртами-кеч далаларда пахтакорлар, талабалар ўртасида юрганлиги ҳеч қачон кўз олдимиздан кетмайди. Шунинг учун ҳам уни халқимиз моҳир пахтакор деб ҳурматлар ва эъзозларди.

Шароф Рашидов Ўзбекистон фани ва маданиятини жаҳон миқёсига олиб чиқиш учун фидокорлик кўрсатган ажойиб инсондир. У киши раҳбарлик қилган пайтларда республикамизга чет эллардан кўплаб давлат раҳбарлари, олимлар, маданият арбоблари келиб турар эди. Тошкент ва Самарқанд бутун дунёга машҳур йирик халқаро учрашувлар, анжуманлар ўтказиладиган шаҳарларга айланиб қолганди. Шароф Рашидовнинг Ўрта Осиё мутафаккирлари Беруний, Ибн Сино, Хоразмий ва бошқа алломаларнинг таваллуд тўйларини ЮНЕСКО йўли билан бутун жаҳон миқёсида ўтказишдаги ҳиссаси бениҳоя катта.

Буюк давлат ва жамоат арбоби халқимизнинг сиёсий онгини шакллантириш, уларни давлат ва жамоат ишларига фаол жалб этиш, халқ хўжалиги, фан ва маданиятни бошқарувчи маҳаллий мутахассислар тайёрлашда ҳам кўпгина хайрли ишларни амалга оширди. Ҳозирги вақтда республикамизнинг барча соҳаларида самарали ва фидокорона хизмат қилиб келаётган раҳбар ходимларнинг аксариятига Шароф Рашидов таҳсил бериб мураббийлик қилган десак хато қилмаймиз.

Шароф Рашидов халқлар ўртасида дўстлик, ҳамкорлик, биродарлик, аҳилликни куйлаган, ардоқлаган, ана шу йўлда фидокорлик кўрсатишни ҳаётининг мазмуни, олий мақсади деб билган инсон сифатида ҳам буюк эҳтиромга сазовордир. Республикамизда узоқ йиллар мобайнида дўстлик, қардошликка бағишлаб ўтказилган жамики халқаро анжуманлар, фестиваллар, учрашувлар у кишининг муборак номи ва фаолияти билан узвий боғлиқдир. Шунинг учун ҳам бутун дунё жонажон Тошкентни дўстлик, қардошлик шаҳри сифатида билади ва эъзозлайди. Бунинг яна бир далили — яқинда ўтказилган Осиё, Африка ва Лотин Америкаси мамлакатларининг XI халқаро кинофестивалидир.

Шароф Рашидов ўзининг маърузалари, бадиий асарларида халқлар дўстлиги ва қардошлигини доимий куйлаб келган инсонпарвар шахс сифатида ҳам маълум ва машҳур эди. У ўзининг амалий фаолиятида, ижодиётида байналмилал тарбияга, ўзбек халқи билан рус ва бошқа қардош халқлар ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлашга доимо даъват этиб келган.

Халқлар ўртасида дўстлик, қардошлик ва ўзаро ҳамкорликни мустаҳкамлаш соҳасида Шароф Рашидов раҳбарлигида кўп йиллар мобайнида амалга оширилган ишлар зое кетмади. Бугун биз унинг ажойиб натижаларини республикамиздаги осойишталик, тотувлик мисолида кўриб, қувониб турибмиз.

Минг афсуслар билан шуни айтиш керакки, биз бугунги кунда, муборак таваллудини нишонлаётган бу буюк зот вафот этгандан кейин, унинг номига таъна тошлари отила бошлади. У кишининг номини бадном қилиш ниятида «шароф рашидовчилик» деган ярамас ибора сунъий равишда ўйлаб топилди. Ғаламислар қанчалик ҳаракат қилишмасин барибир Шароф Рашидовнинг қутлуғ номига доғ туширa олишмади. Чунки ҳар бир ўзбек кишиси дилида ва қалбида ўзини Рашидовчи деб биларди ва бундан кейин ҳам шундай бўлиб қолади.

Ўзбекистон Мустақилликка эришгандан сўнг халқимизнинг маданий-маънавий ҳаётида ҳам чинакам уйғониш юз берди. Узоқ йиллар мобайнида оёқ ости қилинган миллий қадриятларимиз қайтадан тикланиб, ижтимоий адолат қарор топмоқда, тарих ва тарихий ҳақиқатлар тикланмоқда. Мана шундай ўзгаришларга бошқош бўлиб келаётган Президентимиз Ислом Каримов Шароф Рашидов раҳбарлигида вояга етган етук давлат арбоби эканлиги қувончимизга қувонч қўшмоқда.

Шароф Рашидов бугунги кунда орамизда бўлмасалар-да лекин у кишининг номи ва руҳи абадий биз билан бирга. Унинг ўзбек халқи учун қилган ишлари ва орзу-умидлари ҳар бир кишининг дилида ва қалбида.

Жандар ТУЛЕНОВ,
Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг мухбир аъзоси, профессор.

---

* Мактуб йўлга чорлади

Аросатдаги ер

Шайхонтоҳур районига қарашли «Чопонота — Новза» маҳалласида яшаймиз. Гап шундаки, бизнинг ҳудудимизда ўн гектардан ортиқ майдон бўш ётибди. Унинг 1,5 гектари ўзлаштирилиб 1973 йилда Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси ихтиёрига берилганди. Кўп ўтмай бу ерда болалар ва ўсмирлар ижодий маркази томонидан тарбияси оғир болалар учун 120 ўринга эга бўлган лагерь ташкил қилинди. Ушбу лагерь 8 йил давомида ишлаб турди. 1985 йилдан эса у турли сабабларга кўра фаолиятини тўхтатди. Шундан бери бу жой бўш, ташландиқ ҳолга келиб қолди. Ҳозир бу ерга кирган киши афсусланиб чиқади. Қанча маблағ сарф этилиб бунёдга келган шийпонлар ҳувиллаб ётибди. Ётоқ анжомлари бир ҳолатда. Каравотларни занг ва чанг босган. Не умид билан кўкартирилган мевали дарахтларнинг ҳосили баъзи ўзбошимчалар томонидан талон-тарож қилинмоқда.

Лагерга шу маҳаллада яшовчи Зуҳра Раҳматова қоровуллик қилади. Бу аёлга гап уқтириб бўлмайди. Бир неча бор шу жойни ва унинг атрофидаги бўш майдонларни ер участкасига бўлиб беришни илтимос қилиб район ҳокимиятига мурожаат қилдик. Лекин негадир бу талабимиз амалга ошмай келяпти. Хуллас, шунча бўш майдон фойдаланилмай ётибди.

Илтимос, шикоятимизни инобатга олиб бизга ёрдам берсангизлар ғоят савобли ишга қўл урган бўлардингиз».

⊙

БИР гуруҳ фаоллар томонидан битилган ушбу мактуб билан яқиндан танишиш учун «Чопонота—Новза» маҳалласига йўл олдик. Хатда келтирилган фактлар қанчалик тўғрилигини билиш мақсадида ишни собиқ лагернинг аҳволи билан танишишдан бошламоқчи бўлдик.

Эшикни ўрта ёшлардаги аёл очди.
— Келинг, хизмат иним.
— Бизга Зуҳра опа керак эдилар.
— Мен бўламан, эшитаман сизни.
— Лагердаги аҳвол билан танишмоқчи эдик.

Зуҳра опа бизга шубҳали тикилди.
— Жонимга тегди шу лагерь можароси. Ҳар куни текширув. Билмадим нима исташаркин биздан.
— Хизматчиликда энди. Хоҳласангиз ўзингиз лагерни бир айлантириб чиқарсиз.

— Менинг вақтим йўқ. Чиқиб кўраверинг.

Ортиқча гапга ҳожат йўқ эди. Индамай ҳовли эшикдан боғ томон юрдик.

«Бунинг нимаси лагерь». Биринчи таассуротимиз шу бўлди. Агар иккита қаққайиб турган кўримсиз шийпонларни айтмаса деярли ҳеч вақо йўқ-ку. Шийпонлардан бирига тахлаб қўйилган каравотлар қаровсизликдан занг босиб ётибди.

Бизнинг нима мақсадда келганимизни аниқлаштириш учун бўлса керак кўп ўтмай орқамизда Зуҳра опа пайдо бўлди.

— Кўриб бўлдизми?

— Эсизгина шунча жой, қаровсиз қолибдику.

— Нега ундай дейсиз? Обод қиламан деб кеча-кундуз тиним билмайман. Ҳув кўряпсизми, пастга карам экдим. Бир неча туп мевали дарахт кўчатларини ўтқаздим. Одамлар шуни ҳам кўришолмайди. Бу ер участкага берилсин, деб у ёқ, бу ёққа югуришгани югуришган. Шунча жойни бериб бўпман. Бу ерда ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Отамдан қолган. Вой айтмоқчи, тез юринг, сизни бошлиғим телефонда чақираётган эди.

Кейин билсак бу бизни чалғитиш ва бу ердан тезроқ чиқариб юбориш учун ўйлаб топилган баҳона экан.

Шошилиб қўшни ҳовлига чиқдик. Зуҳра опа телефон номерини тера бошлади.

— Манг, гаплашинг, — у гўшакни қўлимга тутди.
— Алло.
— Ассалому алайкум, — овоз эшитилди телефондан, — қаердан келдингиз?
— Ким билан гаплашяпман мен?
— Болалар ва ўсмирлар ижодий маркази директори Носир Файзиев бўламан.
— Лагернинг аҳволи билан танишмоқчи эдик.
— 7—8 йил ўша жойда 120 та тарбияси оғир болага махсус ҳарбий ўқитувчилар дарс бериб туришди. 5-6 йил бўлдики, лагерь бекилиб қолди. Шундан бери ғалва. Маҳалла аҳолиси бу жой ва унинг атрофидаги бўш майдонлар ер участкасига берилсин, дейди. Шаҳар халқ таълими бош бошқармасидагилар эса у ерни ўқитувчилар боғи қилиш ниятида. Хуллас чалкаш ишлар.

Ўша олдингизда турган Зуҳра Раҳматова қоровулчилик қилади лагерга. Бор гап шу, — дейди Носир ака гапни калта қилиб.

Энди лагерга қайта киришнинг иложи йўқ эди. Қолаверса бунга зарурият ҳам йўқ. Кўрадиганимизни кўриб бўлдик. Маҳалла аҳли билан суҳбатлашиш мақсадида идорага йўл олдик. Маҳалла фаолларига мақсадимизни айтган эдик, бу ҳақда ҳамма ўз фикрини билдира кетди.

⊙ **Қаҳҳор МАҲКАМОВ — маҳалла комитети раиси:**

— Маҳалламизда 4,5 минг аҳоли яшайди. 800 га яқин хонадон бор. Улар орасида кўп болали оилалар кўплаб топилади. Бундан икки йил муқаддам ўша жойни ер участкасига берилишини илтимос қилиб район ижроия комитетига — шахсан ўша пайтдаги раис Рустам Хўжаевнинг қўлига ариза топширгандик. Лекин натижасиз қолиб кетди.

⊙ **Малик АҲРОРОВ — маҳалла фаоли:**

— 13 та болам бор. Уч келин билан чоракам тўрт сотихли ҳовлида яшаймиз. Президентимиз кўп болали оилаларга катта ғамхўрлик қиляптилар. Шундай экан 10 гектардан ортиқ майдон йиллаб бўш ётсаю, унинг тақдири ҳақида ҳеч ким тузукроқ қизиқмаса, буни инсофдан деб бўладими? Шу қаровсиз жой биз каби кўп болали оилаларга бўлиб берилса нур устига нур бўларди.

⊙ **Вали ҚОСИМОВ — фаол:**

— Баъзи оилалар ўз ҳолича бу ерни ўзлаштириб олишяпти. Рухсатсиз иморат қуриб олганлар ҳам бор. Шунақаям хўжасизлик бўладими? Мен уч келин билан каталакдек ҳовлида буғилиб ётибман.

⊙ **Миркомил УМАРОВ — ўртоқлик судининг раиси:**

— Ҳар йили шу тўполон. Маҳалла аҳли ҳақ. Ўша жой участкага бўлиб берилиши керак.

Бошқа фаолларнинг фикрини келтириб ўтирмадик. Зеро улар ҳам юқоридаги таклифларни бир овоздан маъқуллашди.

Ниҳоят Шайхонтоҳур райони ҳокимлиги билан телефонда боғландик.

— Бундан хабаримиз бор, — дейди бизга ҳоким ўринбосари Миразиз Жалолов. — Агар билсангиз районимизда 3,5 минг оила уй-жой олиш навбатида туради. Уларнинг талабини қондириш бизнинг вазифамиз. Ўзимизга қолса аллақачон ўша жойни ер участкасига ажратиб бериб, ташвишдан қутулардик. Лекин бу жой шаҳар халқ таълими бош бошқармасининг ихтиёрида. Улар бизнинг таклифимизга юришмаяпти. Шунинг учун ҳам бу масала чўзилиб келмоқда.

Тошкент шаҳар халқ таълими бош бошқармаси ва Шайхонтоҳур район халқ таълими бўлимидан хабар қилишларича эса ушбу лагерни ҳозирда Оқлондаги 98-мактаб-интернат ихтиёрига ўтказишга мўлжалланмоқда. Яна бир тахминга кўра лагерь ўқитувчилар боғига айлантирилмоқчи.

Хуллас томонлар ҳозирча ўз фикрларини маъқуллаб бир-бирлари билан келишолмай туришибди. Орадан эса йиллар ўтиб бормоқда. Шунча жой бўш, қаровсиз, «умрини хазон» қилиб ётибди. Агар у тезроқ фойдаланишга топширилганда эди, ҳам обод бўларди, ҳам халққа нафи тегарди.

Маҳмуд КОМИЛЖОНОВ.

ЎЗАРО КЕЛИШУВГА БИНОАН

БУГУНГИ кунда ўзининг шифобахш муолажалари билан аҳоли орасида яхши танилиб қолган Саломатлик марказининг фаолияти доираси янада кенгайиб кетди. Бунда саломатлик даргоҳи жамоасининг хориждаги ҳамкасблар билан яқин ҳамкорлик алоқалари ҳам қўл келмоқда.

Марказнинг хитойлик халқ табобати усталари билан алоқалари айниқса яхши йўлга қўйилган. Хусусан, Хитойнинг Цзин Чжоу шаҳри соғлиқни сақлаш бошқармаси билан амалга оширилаётган алоқалар туфайли қатор янгиликлар амалга оширилди. Ҳар икки томон ўртасида халқ табобатчилиги бўйича ҳамкорлик битими тузилди. Ана шу ўзаро келишувга биноан бошқарма навбатдаги ўз вакилларини яқинда Тошкентга юборди.

Улар Хитой халқ табобатида кенг оммалашган муолажалар бўйича етук мутахассислар бўлиб, орттирган бой тажрибаларини ишга соладилар. Олти ойлик муддат мобайнида улар турли оғир дардларга чалинган беморларни даволаш билан яқиндан шуғулланадилар.

Айни бир вақтда хитойлик ҳакимлар Саломатлик маркази шифокорлари билан ўз тажрибаларини баҳам кўрадилар.

Санъат ОЛИМОВА.

---

* Минг бир касб

КЎҲНАДЎЗ

ЧОҒРОҚҚИНА хоначага жойлашиб олган кўҳнадўзнинг қўли қўлига тегмайди. Пойабзал пошнасига михни абжирлик билан қоқар экан, устанинг болғачаси тинимсиз «тўқ-тўқ» қилади.

Йигирма беш-ўттиз ёшлардаги, бақувват, жуссасидан куч ёғилиб турадиган устанинг кўзлари одамларга ишонч, меҳр билан боқади.

...Кўҳнадўз кўзларини хиёл қисиб, шошилмасдан ўзи бажарган ишга танқид назари билан қарайди. Тўғри-да, у фабрикада бўлганидек поток усулида меҳнат қилмайди, балки ўзининг иш қуроллари — болғача, бигиз, ип, сўзана, кампироғиз билан виждонан ишлайди, путурдан кетган пойабзалларни «ҳаётга қайтаради».

Неча-неча ойлардан бери у билан кўз-кўзга тушганда саломлашамиз. Аммо устанинг ҳам, менинг ҳам ишимиз кўп, сўзлашиш учун фурсат қайда?

Яқинда кўҳнадўз билан мулоқотлашиш имкони туғилди. Туфлимнинг чоки нозик жойидан сўкилиб кетди. Марказий «Пойабзал уй»дагиларга мурожаат қилгандим, улар бунақаси бизнинг қўлимиздан келмайди, дегандай, афсус билан қўлларини ёйишди. Ана шунда ўзимизнинг кўҳнадўз хотиримга келди. Олимжон менинг ишдан чиққан пойабзалимни узоқ вақт, синчковлик билан кўздан кечириб, деди:

— Анча машаққат чекишга тўғри келади.

— Ҳар қандай пулга розиман, — дедим умид билан.

— Нега бундай дейсиз? Пойабзалингизни тиклашдан бўйин товламаяпман-ку! Ҳар қандай меҳнат — сизники ҳам, меники ҳам муносиб қадрланиши керак. Агар ортиқча ҳақ олсам, ҳам сизнинг, ҳам ўзимнинг виждонимизга хилоф иш тутган бўламан. Ахир сиз мени хафа қилмоқчи эмассиз-ку?! Тўғрими? Ишимдан мамнун бўлсангиз, менга шу кифоя. Демак, бир-биримизни тушундик.

Кўҳнадўз шундай деб ишга киришди.

— Тўғри, ҳозирги иқтисодий таназзул даврида эски пойабзалларни таъмирлашга эҳтиёж катта. Аммо ҳадемай бу қийинчилик даври ҳам ўтиб кетади, — деди Олимжон менинг «тузалган» пойабзалимни қўлимга тутқазиб, навбатдаги эски туфлини қўлга оларкан. — Аҳволни ўнглаб олсак, кўҳнадўзликни ташлаб, одамларга якка буюртма бўйича пойабзал тикаман.

Мен устага миннатдорчилик билдирдим.

— Келиб туринг, — деди Олимжон Тейфуков хайрлашаркан, табассум билан.

Агар ҳатто энг замонавий техника билан жиҳозланган маиший хизмат уйида Сизнинг этигингиз устидан шафқатсиз ҳукм чиқаришган бўлса, умидсизланманг, уни «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концерни ҳовлисида жойлашган кўҳнадўзга кўрсатинг, ҳожатингиз раво бўлади.

Шерали СОКИН.
СУРАТДА: Олимжон Тейфуков.

* Ҳам куласиз, ҳам куясиз

ДАРДИМИЗНИ КИМГА АЙТАМИЗ?

БИЗ Юнусобод районидаги Юнусобод мавзесида 1981 йилдан буён яшаймиз. [illegible] «Ўзбекистон мустақиллиги» деган маҳалла ҳам таркиб топди. Ҳамманинг оғзи қулоғида. Баланд-баланд уйларни маҳаллага айлантиришнинг ўзи бўладими, ахир!

Аммо, маҳалланинг дарди ичида эди. Тўғриси бу ердаги кўпгина уйлар қаровсизликдан, 6-ЖЭК жамоасининг эътиборсизлигидан батамом ишдан чиққанди. Биз яшаётган 55-уйни олайлик. Икки йилдан буён қишда уй тагидаги қувурлар ёрилганидан хонадонларга иссиқ сув чиқмайди. Биринчи қаватдагиларнинг аҳволига эса маймунлар йиғлайди.

Юқори қаватдагилар-чи дерсиз? Улар ёмғир ёғса юракларини ҳовучлаб ўтиришади. Чакка ўтавериб хоналарини вайрон қилиб юборган. Бугун эълон қилинаётган сурат 30-хонадонда яқинда ёққан ёмғир пайтида олинган. Бу ҳақда 6-ЖЭКдагиларни, уларни назорат қиладиган бошқармадагиларни, қолаверса, ҳокимликдагиларни хабардор қилганмисиз, дерсиз. Бир неча бор мурожаат этдик. Ялиндик, илтимос ҳам қилдик. Аммо барибир натижа чиқмади.

Ҳурматли «Тошкент оқшоми!» Балки, сенинг саҳифангда дардимизни айтганимиздан сўнг, паришонхотир мутасаддиларнинг хаёллари ўзига келар, деган умидда ушбу хатни сенга ёзиб юбордик.

Аҳоли номидан:
С. ГУЖУНБОЕВ, Т. ЖАББОРОВА, И. ҒУЛОМОВА, Б. БОТИРОВА, У. ЖУМАНАЗАРОВА, Х. ЎРОЛОВ, В. КИМ, Н. ШАМСУТДИНОВА, Р. ЖУМАГУЛОВА ва бошқалар.

Адабиёт ва санъат

Буюк сиймолар

ҲОФИЗ ШЕРОЗИЙ

ФОРСУ тожик адабиётининг энг улуғвор ғазалсаро шоири Хўжа Шамсиддин Муҳаммад Ҳофиз Шерозий ғазал мулкининг етиб бўлмас самовий чўққисини ҳам ишғол қилган шоирдир. Машриқу Мағриб Ҳофиз ғазали деганда қўлини кўксига қўймай иложи йўқ. Уни ҳатто энг машҳур олмон шоирларидан бири Вольфганг Гёте аслиятда ўқиб чиқиб, «Ҳофизнома» татаббусини ёзади ва «Форс-тожик шеъриятида ғазални Рудакий бошлаган, Саъдий инкишоф эттирган, аммо Ҳофиз шундай баланд чўққига олиб чиққанки унга ҳеч ким етолмаган ва шубҳасиз етолмас», — дейди.

Аҳли таъб улуғ ўзбек шоири Алишер Навоийнинг «Девони Фоний»сига кўз ташлаган бўлса, унда энг кўп татаббуъ Хўжа Ҳофиз Шерозийга бағишланган. Ҳофиз ғазалини ўқиётиб беихтиёр ҳофизга-қўшиқчига айланиб қоласиз. Зеро унинг куйи ўзи билан:

Дил меравад зи дастам, соҳибдилон, худоро,
Дардо, ки рози пинҳон хоҳад шуд ошкоро.

Таржимаси:

Дил кетадур қўлимдан, диидорлар худоё,
Оҳ дардки рози пинҳон, бўлгайдир ошкоро.

Ёхуд: **Азми дийдори ту дорад жони бар лаб омада,**
Боз гардад ё бароял чист фармони шумо.

Таржимаси:

Сени бир кўрмоқни истаб лабларимга етди жон,
Чиқмасин, чиқсинми ё айтгил не фармонинг сени.

Ҳофиз Шерозий сўзни истаганча ўйната олади, ғазалхонни ўзига мафтун этади. Ҳофизнинг кувваи ҳофизаси ниҳоятда кучли бўлиб, «Қуръон»ни етти бор қироат этиб ёд олган ва Ҳофиз тахаллуси унинг ўспиринлик даврида қориёна қироати учун берилган. Шу боисдан буюк шоир ғазалиётида арабий лафздаги шеърий сатрлар ва муқаддас китоб Нури мунзалнинг бебаҳо ҳикматлари жаранглайди:

Он талхваш ки сўфи уммулхабонсаш хонд,
Ашҳолано ва аҳло мин қиблат-ил-узоро.

Ҳофиз Шерозий тахминан 1321—25 йилларда Шероз шаҳрининг Мусалло қишлоғида туғилган. Ўз эътирофича тахминан қирқ йил илм риёзатини чекиб, кишварини мусаҳҳар қилган. Буюк шоирдан ғазаллар девони, рубоийлар ва қитъалар мерос қолган.

Қуйида шоирнинг бир жуфт ғазали эътиборингизга ҳавола этилади.

Ғазал устодидир Ҳофизи Шероз,
Анинг тенги ғазал мулки аро оз.

Ушбу сўзлар Ҳофиз шеъри шайдоларининг дил сўзларидир.

ТАРЖИМОН.

ҒАЗАЛЛАР

Шуълайи моҳи ҳусн эй рўйи рахшонинг сени,
Эзгулик обрўйи ҳам чоҳи занахдонинг сени.
Сени бир кўрмоқни истаб лабларимга етди жон,
Чиқмасин, чиқсинми ё айтгил не фармонинг сени.
Кимса даври наргисингга офиятдан боқмади,
Беҳки сотмас эрсалар мастури мастонинг сени.
Бахти хоболудимиз бедор бўлгайдур магар,
Урди андоқ сув кўзингга рўйи рахшонинг сени.
Ел била ҳамроҳ юборғил юзларинг гулдастасин,
Гар тарата хуш исини хоки бўстонинг сени.
Ет муродингга яшаб эй базми Жам соқийлари,
Гарчи пурмай этмади жомимни давронинг сени.
Дилни вайрон айлагай дилдорни огоҳ айлагил,
Алҳазар эй дўстим жоним ила жонинг сени,
Е худо ҳамроз ўлиб етгум висолингга қачон,
Кўнглим ороми эрур зулфи паришонинг сени.
Хоку ҳунга биз томон келсанг этогинг тегмасун,
Ушбу йўлда бўлди кўплар дўсту қурбонинг сени.
Айлагай Ҳофиз дуоe тинглабон омин дегил:
Ризқимиз бўлгуси лаъли шакарафшонинг сени.
Эй сабо Язд шаҳри аҳлига бориб унга деким,
Ким кофирлар калласидур тўпи чавгонинг сени.
Гарчи оллоҳдин йироқмиз, ҳимматн эрмас узоқ,
Шоҳимизга қулмизу доим санохонинг сени.
Эй шоҳаншоҳи баландахтар худога ҳиммате,
То ўпарман мисли юлдуз хоки айвонинг сени.

* * *

Дил кетадур қўлимдан, дилдорлар, худоё,
Оҳ, дардки рози пинҳон, бўлгайдур ошкоро.
Миндик айиққа энди денгиз шамоли қўзғал,
Бўлгайми боз кўрмоқ дийдори дўстни оё?
Ўн кун фалакни меҳри, афсона мисли сеҳри,
Дўстларга яхшилик қил, ҳар фурсатингда ёро!
Кўрниганида гул-мул, оҳ урди кеча булбул,
Ҳоти-с-сабуҳу ҳуббу ё айюҳа-с-сикоро!
Эй соҳиби каромат, шукронайи саломат,
Дарвешн бенавони шод айла бир куни то.
Дунёни тинчлиғи бил, бу икки сўзда жодур,
Дўстингга қил мурувват, душманга қил мадоро.
Гар эзгулик куйидан бизлар ўтолмагаймиз,
Тақдирни айла таҳрир, холиқи раббаноё!
Ул талхваш сўфий деди шароб келтир,
Ашҳолано ва аҳло мин қиблат-ил-узоро.
Ночорлиғин асти, бўл шоду майпарасти,
Бу кимиён дунё Қорун қилур гадоё!
Саркашлиғ этма чун шамъ, куйгуси ғайратингдан,
Дилбарки кафти узра мум ўлди санги хоро!
Ойинайи Сикандар, боқ жоми Жамга ўхшар.
То сенга сўзлагайдир ҳолини мулки Доро.
Форсийдегич гўзаллар, бергай ҳаёт доим,
Соқий башорат этгил, риндларки бўлса мулло.
Ҳофиз танига киймас бу хирқайи майолуд,
Бизни узрли деб бил, эй шайхи пок сиймо!

Форсийдан Олимжон **БЎРИЕВ** таржимаси.

Қайта тикланган томоша

АЛИШЕР Навоий номли Ўзбекистон Давлат академик катта театри санъат аҳли Ўрта Осиё ва Кавказ республикалари бастакорлари яратган қатор асарларни саҳналаштириб, мухлислар ҳурматини қозониб келмоқда. Санъат кошонасида таниқли Озарбайжон бастакорларининг энг яхши опера ва балетлари саҳна юзини кўрди.

Бундан ўн беш йил муқаддам театр томошабинларга «Севги ҳақида афсона» деб аталган мусиқа оҳангларига бой ҳамда ғоят таъсирли балетни кўрсатган эди. Атоқли бастакор Ориф Меликовнинг мазкур балети томошабинлар томонидан илиқ кутиб олинганди.

Театр ижодий жамоаси бу йил томошабинда яхши таассурот қолдирган «Севги ҳақида афсона»ни яна қайта саҳналаштиришни режалаштириб қўйган эди. Бу ният яқинда рўёбга чиқди. Балет труппаси уни жиддий тайёргарлик билан яна саҳнага олиб чиқди. Балетнинг бу янги саҳнавий талқини санъат кошонаси актёрларининг навбатдаги ижодий ютуғи бўлди.

Воҳид ВАЛИЕВ.

Мусаввир мўйқаламы сеҳри

ДАЛАЛАР ФАЙЗИ

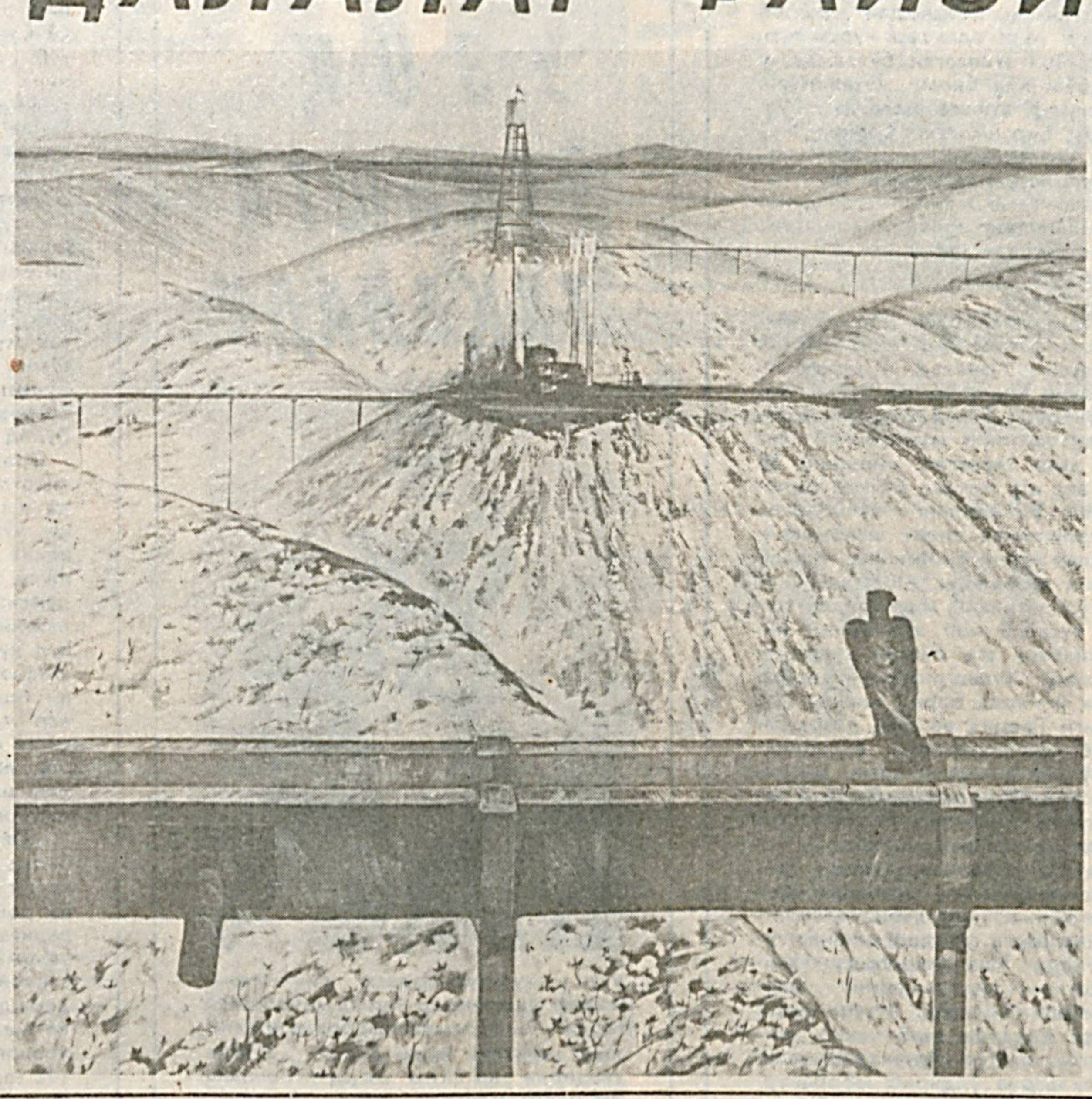

УФҚГАЧА чўзилган қир-адирлар оппоқ рангга чулғанган. Ҳар томонга йўналган нов ариқлар, дала шийпони ёнидаги олтинранг дарахтлар, сув чиқариш иншоотининг минораси, пахта даласи, ҳамма нарсаларнинг тасвири табиий, аслига қараб узоқ вақт чўзилгандек тўкис ва мукаммал акс эттирилган. Манзаранинг олдинги қисмида ифодаланган сунъий нов ариқ устида қўниб турган катта чўл бургутининг тасвирини моҳир рассом композиция мазмунига янада чуқурроқ маъно бериш учун киритган кўринади. Бургут илгари «қуш учса қаноти, одам юрса оёғи куйган», эндиликда мўл-кўл «оқ олтин» конига айланган беҳудуд далаларга ҳайрон бўлиб, бақувват кенг қанотларини ёйиб чарх урган илгариги маконини таний олмай, гангиб қараб турганга ўхшайди. Асарни томоша қилар экансиз долзарб палла — пахта йиғим-терими мавсумидаги ўзига хос ички беҳаловатлик, бесаранжомлик, шу билан бирга кутишга ўхшаш, ташқи томондан эса сокинликка ҳам ўхшаб кетувчи ҳолат-ҳиссиётини туясиз, деҳқон меҳнатининг машаққатли дамлари, ҳосил етилган палладаги қувончи, уни йиғиб хирмонга уйиш пайтидаги уйқусиз, жонсарак тунларини ёдга оласиз...

Машҳур халқ рассоми, профессор Раҳим Аҳмедовдан мусаввирлик таълимини олган қобилиятли ижодкор — Муҳаммадёр Тошмуротов рангтасвир санъатининг турли жанрларида ўн йилдан зиёд вақт мобайнида асарлар яратиб, нуфузли кўргазмаларда муваффақиятли қатнашиб келмоқда.

Мўйқалам соҳибининг «Ер», «Пахта даласига мадҳия», «Гурунг», «Ҳасан-Ҳусан», «Ҳузурбахш шабада», «Кўклам», «Нафиса», «М. Назаров портрети», «Қиш манзараси», «Пахта натюрморти», «Ёлғизлик», «Тамаки қуритиш», «Аччиқ гармдорили натюрморт» каби элликдан зиёд сара асарлари мутахассислар ва тасвирий санъат ихлосмандларининг диққат-эътиборига сазовор бўлган.

М. Тошмуротовнинг юқорида таърифланган «Пахта етилди» асарида эса одамларнинг қиёфаси тасвирланмаса-да, улар йил бўйи амалга оширган улкан бунёдкорлик ишлари қуюқ бўёқлар воситасида, аниқ чизгилар ёрдамида ўз инъикосини топган. Шунинг учун ҳам уни деҳқонлар меҳнат жасорати самарасига бағишлаб яратилган бир тасвирий қўшиқ деб қабул қилсак хато бўлмайди.

Баҳром ТОЖИЕВ.

СУРАТДА: «Пахта етилди» картинаси.

Мусиқамиз фидойилари

ЯХШИ ҚЎШИҚ ҚАНОТИ

Анор Назаров мана бир неча йилдирки республика телерадиокомпанияси қошидаги эстрада-симфоник оркестрига раҳбарлик қилмоқда. Кейинги 5-6 йил ичида бастакорнинг 50 га яқин дилтортар қўшиқлари дунёга келдики, уларнинг деярли ҳаммасини халқимиз яхши кутиб олди. Иқтидорли бастакорга жамоатчи мухбиримиз бир неча саволлар билан мурожаат қилди.

— Анор ака, кейинги вақтларда ўзбек мусиқасида миллийлик йўқолиб бормоқда, деган мунозараларни кўп эшитяпмиз. Бу ҳақда сизнинг фикрингизни билмоқчи эдим.

— Миллийлик йўқоляпти, деган фикр менинг тушунчам бўйича нотўғри. Тошкент Давлат консерваториясида мақом факультети мавжуд, ҳар бир районларда ажойиб-ажойиб, кичик-кичик фольклор дасталари иш олиб боряпти. Радиотелевидение қошидаги мақом ансамбли ёки бўлмаса филармониянинг «Шодлик», «Зарафшон», «Лазги» каби мусиқани ривожлантираётган шундай катта жамоалар борки, бу миллийлик йўқолишига ҳеч қандай асос йўқ. Айниқса, 1 сентябрь куни бўлиб ўтган Мустақиллик байрами концертида мен мусиқа раҳбари эдим, ўша ерда биз «Чанқовуз»дан бошлаб, Катта симфоник оркестргача миллий куй-қўшиқлардан унумли фойдаландик.

— Республика радиосининг янги мусиқали ёзувларни қабул қилувчи бадиий кенгашида қўшиқларимизга жўр бўлаётган электр чолғу асбоблари, масалан синтезатор, гитара керакми, деган фикрлар тез-тез такрорланмоқда.

— Бу асбоблар керакмас дейишга шошилмаслик керак. Чунки замонавий асбобларнинг бутун дунёда ишлатилишини биз, айниқса, профессионал бастакорлар, хонандалар кузатиб борамиз. Фақат ўшаларни ўзимизнинг асбоблар билан бирга тўғри ишлатишни ўйлаш керак. Уни йўқ қилиш осон нарса. Масалан, тайёр уйни бузиб ташласангиз, қайта қуриш жудаям қийин. Агар биз шу асбобларни тўғри ишлатиш йўлини топсак, санъатимизни яна бир поғонага кўтарган бўламиз.

— Бунинг учун сизнингча ишни нимадан бошлаш керак!

— Асосан ўзимизнинг мусиқа мактабларидан, тўғри таълим-тарбия беришдан бошлаш керак. Масалан, жудаям ўзимизга ёқадиган, қулоққа тез ўтирадиган куйлардан, энг яхши асбоблардан: сатоданми, найданми, ғижжакданми ёки рубобми, дуторми мана шулардан фойдалансак. Дарсларда фонограмма асосида чиройли ашулалардан эшиттириб борсак тарбия олаётган болаларнинг юраги мусиқани бошқача ҳис эта бошлайди. Бу асосий йўналиш бўлиши керак.

— Сиз куйиниб гапиряпсиз-ку, ўқувчилик йилларим, ундаги ашула дарслари кўз олдимдан бирма-бир ўтяпти. Очиғини айтиш керак, кўпгина мактабларда ашула дарслари кўнгилдагидек эмас.

— Бу томонлари ҳам кўп учраб туради. Жумҳуриятимизда 8 мингга яқин мактаб бор экан. Шу мактабларнинг ҳаммасида ҳам профессионал педагог-домлалар йўқ мусиқа бўйича. Ўша домлалар жуда жонкуяр бўлиши керак. Кейин радио-телевидение, халқ таълими вазирлиги биргаликда ишлаши керак. Биз мактабларга яхши қўшиқларнинг фонограммасини ёзиб бериш масаласини кўтарган эдик. Ҳозирча бу нарсалар кўп олдинга юрмади. Бунинг учун кўп маблағ керак, ҳомийлар керак. Бу ишларни агар охирига етказадиган бўлсак, бу мактаблар, боғчалар учун бутун Ўзбекистон халқининг мусиқий савиясини оширишда жудаям катта иш қилинган бўларди.

— Педагоглар фикрига кўра боланинг характери у 5 ёшга киргунча шаклланар экан. Демак, боланинг нимага қизиқиши, ундаги қобилият қирраларини тўғри пайқаб, уларга тўғри йўлланма бериш кўп жиҳатдан ота-оналарга ҳам боғлиқ экан-да.

— Болани 5 ёшдан эмас, туғилгандан тарбия бериш керак, дейишади. Лекин боғчадаям, мактабдаям, институтдаям, ишхонадаям тарбия берамиз деймиз. Менимча, бу нотўғри. Ҳар бир инсон ўзи шундай яралганки, у яхши нарсани кўриши, эшитиши керак. Тарбия берамиз деб гапирган билан ўзимиз ёмон намуна кўрсатсак, яхши тарбиялашнинг иложи бўлмай қолади. Менинг назаримда биз талантли болаларни йиғиб уларга тарбиямас, ёрдам беришимиз керак. Уларга яхши асарлар ёзиб, кўпроқ эътибор билан қаралса ва мактаблар тузиб берилса мақсадга мувофиқ бўларди. Мана ўзимизда борку Успенский, Глиэр номли мактаблар! Ажойиб домлалар ҳам бор. Шу мактаблардан ажойиб созандалар чиқяпти. Шундай мактабларни янада кўпайтириш керак.

— Анор ака, ўзбек тилида мусиқа сабоқларини берувчи қўлланмалар жуда кам. Талабаларнинг билим олишида шу боис қатор қийинчиликлар мавжуд.

— Менинг ўзим рус синфида таълим олганман. Мана мусиқа мактабида яқинда тузилган дарс берувчи домлалар уюшмаси бор. Улар катта иш олиб боришяпти. Ҳозир фақат мусиқа соҳасида эмас, балки техника, фаннинг турли соҳаларида ҳам катта қийинчиликлар бўляпти. Уларни тўғри талаффуз этиладиган сўзларни топиб таржима қилиш ишлари олиб бориляпти. Бу энди яна озгина вақтни талаб қилса керак.

— Муаммолар кўп. Уларни бартараф этиш тўғрисида ўйлашимиз керак. Анор ака, мени бир нарса ташвишлантиради. Халқимиз чолғу оркестри жўр бўлган қўшиқларга унчалик рўйхуш бермайди...

— Жуда яхши масалани тилга олдингиз. Иккита яхши халқ чолғу оркестримиз бор. Оркестр, деса нимагадир халқимизга ёқмайди шу ном. Менинг кузатишим бўйича, ўзимиздаги иккита оркестр икки хил йўналишда иш олиб боришади. Радио-телевидение қошидаги халқ чолғу оркестримиз ёки филармония қошидаги халқ чолғу оркестри. Иккаласи ажойиб оркестр. Лекин оркестр концертларига кўпчилик келишмайди ёки оркестр жўр бўлади, дейишса бошқача қарашади. Назаримда кўпроқ тарғибот ишларини олиб бориш керак.

— Анор ака, сизлар оилада кўпчилик бўлгансизлар, билишимча. Лекин, мусиқага фақат сиз ҳавас қўйгансиз. Шундайми!

— Энди ҳамма қишлоқнинг болалари қандай бўлса биз ҳам ялангоёқ чопиб катта бўлганмиз. 60-йилларда Тошкентга келиб, Петров номли мусиқа мактаб-интернатига кириб ўша ерда таълим-тарбия олиб, кейин анча йиллар консерваторияда ўқиб, театрда, энг муҳими ўз устимда ишладим...

— Анор ака, эстрада мухлислари сизнинг номингизни яхши билишади. Қатор қўшиқларингиз — «Дўлана», «Аразлама», «Кетма вафодор», «Алдама»лар тингловчилар дил мулкига айланди. Шундай қўшиқларингиздан бирининг яратилиш тарихини гапириб берсангиз.

— Ҳар бир қўшиқ ўзига хос услубда. Менинг 3-4 йилдан бери ёзган қўшиқларим орасида ижрочисини тополмай юрган қўшиқларим ҳам бор. Қўшиқ ҳар хил яратилади. Айниқса, биринчи қўшиқнинг яралиши — ажойиб! Шоирларнинг ёзган шеърларини ўқиб, улардаги маънога тушуниб, худди ўз ўзингизникидек бўлиб қолади. Ўзингиз сезган бўлсангиз керак, кўпгина шоирлар билан ишлайман. Уларнинг ҳар бирида ўзига хос услуб бор. Ўшаларни тушунишга, шеърдаги маъно менга қанақа таъсир қиляпти — шуни тингловчига етказишга ҳаракат қиламан. Ўзим севиб ўқийдиган Муҳаммад Юсуф, Анвар Обиджон, Пўлат Мўмин, Барот Исроил билан яхши қўшиқлар яратдик. Хонандалар эса шоир, бастакор меҳнатини юзага чиқаради. Агар шу нарса бўлмаса, ҳаммаси бекор.

— Демак, уч ижодкор — шоир, бастакор, хонанда ҳамкорликда ишлагандагина яхши қўшиқ дунёга келади. Янги қўшиқларингизга кўз тикиб, интизорлик билан кутамиз.

— Раҳмат.

Суҳбатни Муҳайё МИРСАИДОВА олиб борди.

Ўзбекистон ишбилармонларининг «Бону» маданият маркази сулув раққосалари ижролари билан инсон гўзаллигини тараннум этиб, мухлислар қалбини дарров забт этадилар.

Шодиёнага атаб

ЎЗИНИНГ қизиқарли томошалари билан яхши танилган Тошкент давлат оперетта театри учун бу йил айниқса қувончли воқеаларга бой бўлмоқда. Истеъдодли санъат аҳли театр ташкил топган куннинг йигирма йиллигини ҳам шодиёна нишонламоқда.

Шу давр мобайнида оперетта усталари талайгина постановкаларни ўз мухлисларига армуғон этдилар. Янги жанр сифатида яратилган ўзбек миллий оперетта асарлари ҳам саҳна юзини кўрди. Бу ва шунга ўхшаш энг яхши ижод намуналари асосида «Оперетта балга чорлайди» деган янги томоша тайёрланди.

Санобар АҲАДОВА.

«Ипак»нинг хайрли қадами

РЕСПУБЛИКАМИЗДА янги ташкил топган «Ипак» илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси қатор хайрли ишларга яқиндан туриб ёрдам кўрсатиб келмоқда. Бирлашма жамоасининг санъат ишларини ривожлантиришдаги хизматлари катта бўлаётганлигини ҳам мамнуният билан айтиб ўтиш жоиздир.

«Ипак»нинг «Имон» ижодий ишлаб чиқариш бирлашмаси билан яқин ҳамкорлиги эса киносанъати намояндаларини мамнун этиб, уларни янги экран асарлари устида қизғин иш олиб боришга ундамоқда. Ўзбекистон кинорчилар уюшмаси ҳузурида фаолият кўрсатаётган «Имон» бирлашмаси яратган «Кетма» бадиий фильмига ҳам катта маблағ сарфланди.

«Ипак» бирлашмаси ҳомийлигида суратга олинган мазкур экран асари «Имон»нинг биринчи ижодий армуғони бўлди. Янги фильм энг яхши асарлардан бири деб топилди.

Саодат ОДИЛОВА.

Олимлар тажрибахонасида

«СУВ ГИЛАМИ»НИНГ АФЗАЛЛИГИ

ОНА табиатдаги ҳар бир гиёҳ, ҳар сиқим тупроқ, ҳаттоки оддий тошнинг ҳам бажарадиган ўзига хос вазифаси бор. Айтайлик, кўринишидан кераксиз, балки зарарли туюлган айрим табиат ҳодисалари инсон ҳаёти учун катта фойда келтиришини билиб ҳайратланасан, киши. Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг Ботаника илмий-тадқиқот институти сув ўсимликларини ўстириш лабораторияси мутахассислари катта илмий ходим Эркин Юнусов раҳбарлигида ғалати тажриба ўтказиб, ана шундай хулосага келишди.

Маълум бўлишича, Ҳиндихитой ярим оролидаги давлатларда фан тилида азолла анабена деб ном олган сув ўсимлиги шоли экилган майдонларни ям-яшил гиламга ўхшаб қоплаб, сув юзасида қалқиб ўсади. Ушбу «сув гилами»нинг шоли майдонларида ўсишининг ўзига хос афзалликлари мавжуд экан.

Маълумки, шоли экилгач, тупроқ сув билан бостирилади. Ниҳол униб чиқиб, сув юзасидан кўтарилди дегунча унга ёндош қилиб азолла анабена ўсимлиги ёйилади. Унинг афзаллик жиҳатлари шундаки, биринчидан, мазкур сув ўсимлиги ҳаводаги азотни сўриб олиб уни сув орқали тупроққа (демак шолига) беради. Шунда бир гектар майдонга бир ой давомида 60 килограмм азот тўпланади. Бу эса берилиши лозим бўлган минерал ўғит ва унга сарфланадиган вақт ва харажатни тежаш имконини беради. Иккинчидан, азолла анабена сувдаги мавжуд ҳароратни (30 даражагача) сақлаб туради. Учинчи афзаллиги — сувнинг буғланиши камаяди. Ва ниҳоят, тўртинчидан азолла анабена ўсимлиги сув остига ёруғликни ўтказмаслиги натижасида шоли майдонларида бегона ўтларнинг ўсиши барҳам топади. Ана шу жараёнлар натижасида ҳосилдорлик 20—30 фоизга ошади.

Жаҳон олимларининг таъкидлашича, аҳолининг ўсиш даражаси шу тарзда давом этадиган бўлса 2000 йилга бориб Ер юзида 12 миллиард одам ҳаёт кечиради. Албатта, бундай шароитда шунча аҳолини озиқ-овқат билан таъминлашнинг ўзи бўлмайди. Шундай экан, юқоридаги жараённи бошқа қишлоқ хўжалик экинлари устида ўтказиш мумкинми? Институт мутахассислари бугунги кунда азолла анабенанинг шолига таъсир этиш қонуниятларини ўрганишмоқда. Тадқиқот хулосаларидан келиб чиқиб, ушбу тажрибани бошқа қишлоқ хўжалиги экинлари устида олиб бориш мўлжалланмоқда.

Абдумалик АБДУРАҲМОНОВ.

«АДОЛАТ» ТУҲФАСИ

ЎЗБЕК тилига давлат мақоми берилиши билан республикамизнинг адлия ва ҳуқуқий муассасаларида иш юритиш ана шу тилда олиб борила бошланди. Аммо шу жараённи амалга оширишда турли услубий адабиётларнинг йўқлиги туфайли қатор қийин вазият туғилиб, айрим муаммолар юзага келди. Айниқса, ҳуқуқий билимларга доир сўз ва атамалар ҳали пухта ишланмаганлигига салбий бир ҳол деб қаралди.

Булар инобатга олиниб, «Ҳуқуқий атамалар ва иборалар луғати»ни тузишга киришилди. Бу масъулиятли ва фахрли вазифа Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси фалсафа ва ҳуқуқ институти илмий жамоасига топширилди.

Бошланган иш ижобий маънода олға силжиб, кўзланган луғат ҳозирланди. Мазкур фойдали қўлланмани илмий муассаса «Адолат» нашриёти билан биргаликда босмага тайёрлади.

Акбар АЛИЕВ.

** Саволларингизга жавоб берамиз*

УЙ-ЖОЙЛАРНИ ХУСУСИЙЛАШТИРИШ

САВОЛ: Уй-жойларни хусусийлаштирган мулк эгаси қандай ҳуқуқларга эга бўлади?

ЖАВОБ: Уй-жойларни хусусийлаштирган фуқаролар учун прописка қилиш, айирбошлаш ва ҳоказоларда бир кишига тўғри келадиган уй-жой майдони миқдорлари чекланмаган бўлади. Тўғри, ҳали Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши уй-жой қонунчилигига бу ҳақда ўзгартиришлар киритгани йўқ. Лекин ҳозирги пайтда уй-жой қонунчилигини ана шу қоидага мослаштириш ишлари олиб борилмоқда.

Уй-жойга хусусий мулк эгалиги ҳуқуқи берилган фуқаролар қариндошлик алоқаларидан қатъий назар уй-жойларини ҳеч бир чекланишларсиз мерос қилиб қолдиришлари, совға қилишлари мумкин.

Бундан ташқари хусусийлаштирилган квартира (уй) эгаси уй-жойга эгалик қилар, ундан фойдаланар экан қуйидаги ҳуқуқларга ҳам эга бўлади:

— ўз уй-жойини белгиланган тартибда ижарага топшириш;

— агар Ўзбекистон Республикаси Президенти фармонлари ва Тошкент шаҳар Ҳокими қарорларига мувофиқ квартиралар учун солиқ тўлаш, суғурта бадаллари, коммунал хизматлар учун ҳақ тўлашда имтиёзларга эга бўлсалар, ана шу имтиёзлардан фойдаланиш;

— эгаллаб турган уй-жой майдонининг ҳажмидан қатъий назар бошқа квартира (уй, коттеж) сотиб олиш;

— хусусийлаштирилган уй-жойни биржа, ким ошди савдоларида алоҳида фуқаролар ва ташкилотларга эркин бозор нархларида сотиш. Ўзбекистон Республикаси ҳудудидан четга жўнаб кетаётган фуқаролар хусусийлаштирилган уй-жойларини ким ошди савдосида эркин нархда сотадилар. Ана шу ким ошди савдосидан тушган пулнинг 40 фоизи шаҳар бюджетига ўтказилади;

— квартира, уйини бошқа квартирага ёки уй-жойга (давлат, хусусий, шу жумладан ширкат уй-жойига) прописка қилишда бирор-бир чекланишсиз айирбошлаш;

— ширкатлар ташкил этиш ва ўзининг моддий имкониятларига мувофиқ ёки бошқа мулкдорлар асосида уй-жойдан фойдаланишни қайси ташкилотга ишониб топширишни мустақил равишда белгилаш ва ана шу ташкилот билан тегишли шартномалар тузиш. Бу давлат уй-жой — фойдаланиш ва таъмирлаш-қурилиш ташкилотлари, ширкатлар, хусусий ва бошқа фирмалар ўртасида хусусийлаштирилган уй-жойга хизмат кўрсатиш ҳуқуқини қўлга киритиш учун рақобатни кучайтириш имконини беради;

— бевосита ёки ширкат таркибида уй-жойлар ҳамда уй-жой атрофидаги ҳудудларни тартибга келтириш юзасидан бажарилган иш сифатини баҳолашда иштирок этиш, шартнома мажбуриятларини бажармаган ёки келишиб олинганларни бажармаган корхона, ташкилот ва хусусий шахсларга жазо чоралари кўриш учун белгиланган тартибда ҳужжатлар тақдим этиш;

— агар хусусийлаштирилган уй-жойни капитал таъмирлаш учун унда истиқомат қилаётган оила аъзолари вақтинча бу хоналарни бўшатиб бериши керак бўлса, ана шу таъмирлашни ўтказиш даврида маҳаллий Кенгашлар, идоралар ёки жамоат ташкилотларидан уй-жойларни ижарага олиш;

— район ишлаб чиқариш-турар жой инспекциялари рухсати билан уй-жойларининг ичини ўзгартириш.

⊙

САВОЛ: Уй-жойини хусусийлаштирган мулк эгаси қандай мажбуриятларга эга?

ЖАВОБ: Хусусий уй-жой эгаси зиммасида қуйидаги мажбуриятлар бўлади:

— уй-жойларни ва уй-жойлар атрофидаги ҳудудларни сақлаш қоидаларига риоя этиш;

— квартира (уй) қиймати бўлиб-бўлиб тўланган ҳолда белгиланган тўловларни ўз вақтида тўлаш;

— белгиланган солиқлар ва коммунал хизматлар ҳақларини ўз вақтида тўлаш;

— ўзига тегишли уй-жойга хизмат кўрсатиш ва уни таъмирлаш юзасидан корхоналар ва хусусий шахслар билан тузган шартномаларига риоя этиш;

— уй-жой майдонидан кўзланган мақсадда фойдаланиш.

Шуни ҳам таъкидлаш керакки, хусусийлаштирилаётган уй-жой қиймати бўлиб-бўлиб тўланган ҳолда тўловлар сўзсиз ундириб олинади. Уй-жой қийматини тўлашдан бош тортилган ҳолда бу уй-жой жойлашган район ҳокими қарори билан ўша уй-жой ижара муносабатларига ўтказилади.

** Кўча тасодифларга тўла*

БУНИ УНУТМАСЛИК КЕРАК

ШАХСИЙ машинаси бор бирон-бир кимса бугун бирор кор-ҳолга учрай ёки битта-яримтасини уриб юборай деган ният билан кўчага чиқмайди, албатта. Лекин кўпинча транспорт хавфли ҳаракатланиш воситаси эканлигининг унутиб қўйилиши натижасида фалокат содир бўлади. Ё автомобиллар тўқнашуви юз беради, ёхуд бирор кимсани автомашина уриб юборади. Айтайлик, фалокат юз берди. Энди унинг содир бўлишида сабабчи бўлган омилларни ва шу ишдаги айбдорни топиш керак бўлади. Жуда кўпчилик фуқаролар йўл-транспорт ҳодисаси содир бўлдими, тамом, ҳайдовчи айбдор бўлади деб ўйлашади. Ваҳоланки ундай эмас. Мана йил бошидан бери ўтган 9 ой мобайнида Тошкент шаҳрида ҳайдовчилар айби билан 1065 та йўл-транспорт ҳодисалари юз берган бўлса, пиёдалар айби билан 751 та йўл-транспорт ҳодисалари содир бўлди. Бу рақамларни келтириб ўтишдан мақсад шуки, айрим ҳайдовчилар тасодифан юз берган йўл-транспорт ҳодисасидан эсанкираб қолиб, фалокат юз берган жойдан ўзлари қилаётган ишини охиригача тушуниб етмай қочиб қолишади. Натижада эса айбсиз айбдор бўлиб қолишлари мумкинлигини унутишади. Ўзбекистон Жиноят қонунлари мажмуасининг 108-моддасида эса худди шундай ҳолда жароҳатланган кимсани ёрдам бермай ўз ҳолига ташлаб қочиб кетиш 2 йилгача озодликдан маҳрум қилиш ёки худди шунча муддатга мажбурий меҳнатга жалб этиш билан жазоланиши ёзиб қўйилган. Буни эса унутмаслик керак.

Аминжон АҲМЕДОВ,
Тошкент шаҳар Давлат автомобиль назорати бошқармаси ходими.

** Алп қоматлилар*

ТАРИХИ УЗОҚ ЎТМИШГА ТАҚАЛАДИ

Асрлар давомида кўплаб ҳукмдорлар бутун дунёни забт этишга интилиб келганлар. Лекин ер юзининг мутлақ ҳукмрони бўлиш ҳеч кимга насиб этмаган. Қисман бўлсада, ниятига етганлардан бири Искандар Зулқарнайн эса ўлими олдидан, «Икки қўлимни қабримдан чиқариб қўйинглар, токи одамлар кўрсинлар, ярим дунёни эгаллаган бўлсамда, у дунёга бўш қўл билан кетаяпман», дея эътироф этишга мажбур бўлган. Зеро, бир империя борки, ўзгалар на сон-саноқсиз аскарлар, на самолётлар, танклар, на ядро қуроли билан таслим қилолмаган дунёни одамларининг ирқи, дини, қони, касби ва ёшидан қатъи назар бирлаштирмоқда, мамлакатларни ўзига «тобе» этмоқда.

Бу 1936 йилдан буён етишиб чиққан қатор чемпионлар сулоласини тарбиялаган, Арнольд Шварценеггер, Франко Коломбо, Ли Хэйни, Коринна, Эверсон, Рэкэл Маклиш сингари «юлдузлар»нинг мураббийси сифатида донг таратган, умрининг 60 йилини ана шу мақсад йўлида сарфлаган Жо Уойдернинг культуризм учун турли-туман спорт анжомлари, спортчилар учун протеинлар ишлаб чиқарувчи заводлари, АҚШ ва Канаданинг ўзидагина 5 миллиондан ортиқроқ нусхада чоп этиладиган икки журналига эга бўлган қудратли империядир. Культуризмнинг тарихи эса узоқ ўтмишга бориб тақалади.

Қадимги Греция ва Рим давридан сақланиб қолган тарихий ёдгорликларни кўздан кечирган одам инсоннинг ўз умр ибтидосидан бошлаб нафақат кучли мушаклар, балки ташқи жиҳатдан ҳам гўзал, жозибадор танага эга бўлиш истагида ёнгани, ўзининг тасаввуридаги рисоладагидек қоматни санъат асарлари — суратлар, ҳайкалларга сингдирганининг гувоҳи бўлади. Ўша даврларда туғилган носоғлом чақалоқларни жарликларга итқитганлари, бутун умри давомида дарддан азоб чекиб қийналиб ўтмасин дея йўргакдалигидаёқ шафқатсизларча ўлдириб юбораверганлари хусусида эшитмаган, ўқимаган одам бўлмаса керак. Ҳатто, ибтидоий тузум даврида ҳам қабиланинг фақат жисмонан бақувват бўлган вакилларигина табиатнинг аёвсиз қонунларининг чиғириғидан ўта олганлар. Лекин ҳам кучли, ҳам жозибадор таналар асарлардагина куйланган десак, хато бўларди. Чунки мозийнинг ҳар бир поғонасида тинимсиз меҳнат ортидан эзгу ниятига етган минглаб инсонлар учрайди. Шулардан қадимги Грециянинг олимпиадаларида 24 йил давомида ғолибликни қўлдан бермай келган, қатор беллашувларда ғолиб чиққан машҳур курашчи Милондир. У ўзининг жисмоний тайёргарлигини яхшилаш учун болалик чоғидан бошлаб ҳар куни кичик бир бузоқчани елкасига кўтариб маълум бир масофани босиб ўтишни одат қилган. Ой сайин, йил сайин, жонивор ўсиб, ҳўкизга, болакай эса норғул йигитга айлангану уларнинг «ҳамкорлиги» узилмаган. Вазни-ю ташқи кўриниши томонлама ўзгарган ҳўкизни бемалол кўтара олган Милон спорт тарихидан даврнинг энг кучли, гўзал танага эга шахси номи билан ўрин олди.

Ёғуд Архимед, Сукрот, Платонларнинг спорт, жумладан оғирлик машқлари билан мунтазам равишда шуғулланиб келганлари ҳақида маълумотлар бор. Лекин қоматдор эркак атлетлар сиймосини яратган греклarнинг жисмоний машқлари мажмуи бугунги кунда культуризм (яна бир номи — бодибилдинг) дея ном олган спорт турида қўлланилаётган машқлардан тамомила фарқ қилади. Қолаверса, улар замонавий бодибилдингнинг йирик вакиллари — А. Шварценеггер, Стива Ривза, Серджио Оливаникига ўхшаш таналарни ҳеч қачон тасаввур қилолмаганлар, улар

учун культуризмдаги симметрия, рельеф тушунчалар ўзгача маъно касб этарди. Лекин замонавий бодибилдингнинг тарихини ёзиш лозим бўлган тақдирда уни антик даврдан бошлаш жоиз бўларди.

Замонлар ўтган сайин культуризмга нисбатан қизиқиш сусая борди. Мускулдор, норғул эркаклар ўрнини қадди-қомати тик, лекин жуда нозик, мулойим, оқбадан эркаклар образи эгаллади. Фақат XIX асрга келибгина дунёнинг турли бурчакларида яшовчи ташаббускор шахслар фаолияти натижасида у қайтадан кўз оча бошлади.

Америкалик Юджин Сэндау, Макнард Макфадден, Вик Тенни, Россия фуқароси Евгений Сандов ўтган аср охири, XX аср бошларида культуризм биносини қайтадан тиклаш истаги билан ёндилар. Афсуски, ўша давр спорт анжомларининг такомиллашмаганлиги, махсус қўлланма у ёқда турсин, маълум бир тартибга солинган машғулот ўтказиш услубининг йўқлиги кўзга кўринарли натижаларга эришиш учун имкон бермади.

Спортчиларнинг аксарияти эса оғир атлетикадан олинган машқлар билан шуғулланардилар. Ўн йиллар давомида ҳеч ким культуризм оламида инқилоб ясашни хаёлига келтирмади. Ўн йиллар давомида культуризмнинг нураб бораётган биноси тамом вайронага айланиб қолиш хавфи остида қолди. Айнан шу пайтда тарих саҳнасида Жо Уайдер деган шахс пайдо бўлди. Культуризмнинг бугунги кунда юксак ҳурмат-эътиборга эга бўлиши, миллионлаб мухлислар орттириши, борингки, унинг ўша такомиллашган спорт (балки санъат) тури шакли даражасига етиши бевосита мана шу инсон номи билан боғлиқ.

МОНРЕАЛ шаҳрида истиқомат қилувчи камбағал оиласида туғилган Жо ота-онасига ёрдам бериш истагида мактабдаги ўқишни ташлашга, дуч келган юмушларни бажариб, рўзғорни тебратишга ўз ҳиссасини қўшишга мажбур бўлди. 13 ёшида культуризм оламига кириб келган бу касалманд, озғин болакай китоб дўкончаларида қалашиб ётган бир-бирини рад этувчи қўлланмаларга қарши ўз услубини яратишга киришди. Узоқ йиллар давомида мамлакатнинг энг кўзга кўринган оғир атлетикачилари, культуристлари билан мактуб орқали мулоқотда бўлди, уларнинг машғулот ўтказиш услубини танқидий нуқтаи назардан ўрганди, ўзида синаб кўрди. Келган мактубларни қайта ўқир экан, бир-бири билан умуман таниш бўлмаган, турли шаҳарларда яшовчи спортчиларнинг машғулот ўтказиш услуби ўзаро ўхшаш эканига эътибор берди. Уларни умумлаштириб, ривожлантириб ўз услубини яратди, 1938 йилги «Жаноб Канада» унвони учун ўтказилган мусобақалардаги ғалабаси унинг тўғри йўлдан кетаётганини кўрсатди. Бундан янада илҳомланган Жо илмий асосланган культуризм системасини бунёд этиш ишига шўнғиб кетди.

Орадан икки йил ўтгач илмий тадқиқотлар натижаларини китоб шаклида нашр эттирди. Ўша даврда ана шу кўримсизгина китобчанинг кун келиб 300 бетлик аъло сифатли журналга айланишини ким ҳам ўйлабди дерсиз?! Кўп ўтмай у ноширлик фаолиятини яна ҳам кенгайтириб «Мускул қудрати», «Америка эркаклари», «Жаноб Америка» номли журналларни ташкил этди. Уларда журналистлар машҳур культуристларнинг ҳаёти ва машғулот услубини ёритсалар, олимлар олиб борилаётган илмий изланишлар ҳақида мақолалар билан иштирок этиб бордилар.

1946 йили Жо Уайдер акаси Бен билан ҳамкорликда жаҳоннинг энг кучли одамларини бирлаштирувчи ва бошқаларга ҳам ўзларининг сафларига қўшилишига ёрдам берувчи уюшма ташкил этиш ғоясини рўёбга чиқариб Халқаро Бодибилдинг Федерациясини тузди. Ўша йили унга 46 мамлакатгина аъзо бўлган бўлса, ҳозирги кунга келиб уларнинг сони 142 тага етди. Қувонарлиси шундаки, улар сафида бутун жаҳонда мустақил давлатлар деб тан олинган Литва, Латвия, Эстония мамлакатлари ҳам бор.

Жо Уайдернинг культуризм империяси кун сайин гуркираб ривожланмоқда. У оддийгина спорт турини аниқ фан даражасига кўтаролди. Бугунги кунда АҚШдан ташқари Канада, Бразилия, Аргентина, Жанубий Африка, Германия, Бельгия, Франция, Англия, Ҳиндистонда Жо Уайдернинг культуристлар, мураббийлар, физиологлар, биомеханиклар, спорт руҳшуносларидан иборат махсус тадқиқот гуруҳлари фаолият кўрсатмоқда.

Қудратли империянинг қудратли фуқаролари сони ҳам тез суръатлар билан ўсмоқда. 60 йиллардан буён культуризм бўйича ўтказиб келинаётган Европа, жаҳон биринчиликлари, Халқаро мусобақалар унинг энг оммавий спорт турларидан бирига айланиб бораётганлигидан далолат бермоқда. Бундан Ўзбекистон ҳам мустасно эмас. Гарчи культуризмнинг республикамиз вилоятларидаги аҳволи мақтангудай бўлмаса-да, Тошкентдаги спорт иншоотларининг деярли ҳар бирида ишлаётган махсус заллар доимо ишқибозлар билан гавжум. («Оқшом»нинг яқин сонларидан бирида шаҳримизнинг энг кўзга кўринган культуризм мактаблари тарихи, фаолияти ҳақида ҳикоя қилиш истагидамиз).

Албатта, ҳеч бир ақли расо инсон ўз юртининг ўзгалар томонидан забт этилишини истамайди. Лекин мен Жо Уайдернинг саломатлик, гўзаллик тарқатувчи беқиёс империясининг қудратини Ўзбекистоннинг ҳар бир шаҳар ва қишлоғида ҳис этгим келади.

Шуҳрат АРМОН.

⊙

Пойтахтимиздаги 64-ўрта мактабга атоқли давлат арбоби, Республикамизга кўп йиллар раҳбарлик қилган Шароф Рашидов номи берилди. Айни пайтда мазкур билим даргоҳида Шароф Рашидов таваллудининг 75 йиллиги муносабати билан стендлар, турли хил кўргазмалар ташкил этиляпти, шунингдек суҳбатлар уюштириляпти.

СУРАТДА: она тили ва адабиёти ўқитувчиси Дилдора Абдуллаева бадиий тўгарак аъзоларини ёзувчи ва жамоат арбоби Шароф Рашидовнинг ижоди билан таништирмоқда.

Равиль Альбеков сурати.

⊙

** Бу—қизиқ*

УЧ ДАВЛАТНИНГ «ЭРКАТОЙИ»

Танзания, Малави, Мозамбик давлатларининг қирғоқларини ялаб турган Ньяса кўлининг ғаройиб жумбоғи одамзоднинг бир неча авлодининг ақлини лол қилиб келмоқда. Унинг сатҳи вақти-вақти билан дам кўтарилиб, дам пасайиб туриши сабабини ҳанузгача ҳеч ким билолмайди. Кўл сатҳи охирги марта 6,1 метрга кўтарилиб кетди.

Кўлнинг бунақанги «бебошлиги» ҳақида қандай тахминлар айтилмади дейсиз. Биров кўл оқими яхши текширилмаган, бутун сир шунда деса, бошқаси сув кўтарилиши (маҳаллий тилда «Ньяса») иқлимий шароитларга боғлиқ деган «башорат»ни олға суради. Учинчи биров бу қуёш доғларига боғланган бўлса керак ҳам дейишмоқда. Яна бир тахмин бор, бу бировнинг етти ухлаб тушига ҳам кирмаган: «барчасига бегемотлар сабаб экан! Бу улкан жониворлар вақти-вақти билан кўлнинг улуғ дарё — Замбезининг чап ирмоғи Шире оқиб чиқадиган жануб томонига тўпланганда уларнинг саноғига етиб бўлмайди. Барчасига дарёга оқизилган ходалар «гуноҳкор»: уларга тегиб кетмаслик учун бегемотлар кўлга чекинадилар.

Кўлнинг қилиқлари бу билан чекланмайди. У шу ерлик сайёҳлик мажмуи корчалонларининг чўнтакларини ҳам «қоқлаб» туради: сув сатҳи кўтарилганда у пляждаги олтиндек қумларни ювиб кетади, қамиш чайлалар — бунгалоларни емиради, ҳатто қирғоққа меҳмонхоналарнинг томига ҳам етиб қолади.

Яхшиямки бу кўл ҳозирча битта. Агар уч давлатнинг эркатойи Ньясага ўхшаган яна бир кўл бўлса борми?

«ТАШАККУР»

МИСРДА улкан сфинкслар борлиги барчага маълум. Лекин бу улкан тенгсиз мўъжизалар оролидаги жаҳонда ягона улкан ҳайкалнинг «тоби» йўқроқ. 4.600 ёшга кирган сфинкснинг аҳволини танг қилаётган нарса — бу инсоннинг хўжалик юритиш сиёсати оқибатида ер ости сувларининг кўтарилиб кетишидир.

Албатта, Миср ҳукумати қатъий чоралар белгилагани, маблағ ажратгани ҳақида сўзлаш ортиқча. Сфинкс қараб турган Назлот ас-Соммон қишлоғида эса сизот сувлари чиқиб кетиши учун зовур кавлаш ишлари бошланди. Иш жараёнида бульдозер қора базальтдан ишланган тош майдончага дуч келди. Ишлар тўхтаб, дарҳол археологлар чақирилди. Улар майдончани гранит деворнинг сақланиб қолган қисмини ювиб, тозалашди. Илмий текширишлардан кейин шундай хулосага келишди: фиръавн Хеопс эҳромининг қуйи қисмидаги ибодатхона топилди!

Фиръавнларни эҳромга дафн этишдан аввал қуйида, Нил водийсидаги ибодатхонада мўмкёлашган. Қуйидаги ибодатхонадан юқорига, яъни эҳромга йўл очилган. Шу йўлдан фиръавн аъло ҳазратларини сўнгги йўлга кузатишган. Хефрен ва Микерин эҳромларидаги бу учлик — қуйи ибодатхона, йўл, юқоридаги ибодатхона аввалдан маълум эди. Хеопс эҳромининг эса қуйи ибодатхонаси йўқ эди, холос. Унинг жойлашган ери ҳақида олимлар фақатгина тахмин қилишарди. Энди улуғ дафнхона Гизанинг меъморий мажмуидаги «оқ доғ» ҳам тугатилди: Хеопс эҳроми ҳам ўз учлигига эга бўлди.

Сфинкс одамларга ўзини сақлаб қолишаётгани учун ана шундай «ташаккур» билдирди.

Тоҳир МАҲКАМОВ тайёрлади.

Муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ.

ТИЖОРАТ ХАБАРЛАРИ ВА ЭЪЛОНЛАР

Ташкилот нуфузли, тинч районда жойлашган иморатларни хизмат хоналари сифатида фойдаланиш учун ижарага беради. Бинонинг хоналарига ажойиб безак берилган, алоҳида кириш жойларига эга, шунингдек, хорижий мебель (жумладан, юмшоқ мебель билан) жиҳозланган, зарур миқдорда телефон линиялари билан таъминланган, телекс алоқаси ўрнатилган, техник хоналар ҳам бор. Ошхона ҳам зарур анжомлар билан жиҳозланган (газ плитаси, иссиқ-совуқ сув таъминоти, муз регенератори, музлатгич, ошхона мебели ва ҳоказо).

Бинога кираверишда 8—12 та енгил машинага мўлжалланган шинамгина автомашиналарнинг тўхташ жойи мавжуд. Ташкилот машиналарнинг қўриқланишини ҳам таъминлайди.

Ўзингизни қизиқтирган масалалар бўйича шанба ва якшанба кунлардан ташқари 45-85-50 телефони орқали соат 10 дан 19 гача қўнғироқ қилинг.

«СТРОЙКОММЕРБАНК»

ҚУРИЛИШ ТИЖОРАТ БАНКИ

— Бу — омонатларингизнинг ишончли сақланиши ва кафолатлангани демакдир;
— бу — омонатларингизга бошқа банклардагидан 1,5—2 баробар ортиқ миқдорда қўшилиб борадиган даромадлардир, яъни:
— талаб қилингунча — 25 процент.
— камида бир йил сақланганда — 28 процент
— камида икки йил сақланганда — 30 процент
— камида уч йил сақланганда — 32 процент
— уч йилдан ортиқ сақланганда — 35 процент;
— бу — мулкчилик шаклидан қатъий назар тугалланмаган қурилишни молиявий таъминлаш ва маблағ ажратиш;
— бу — ўз омонатлари ва мижозларига ҳуқуқий ва иқтисодий масалалар бўйича маслаҳатлар бериш;
— бу — юқори малакали банкирлар томонидан юксак маданий хизмат кўрсатиш демакдир.

Қуйидаги манзилга мурожаат қилинг: 700011, Тошкент шаҳри, Абай кўчаси, 6-уй, 5-қават. Телефонлар: 44-01-12, 44-01-45, 44-00-43. Метронинг «Пахтакор» бекатигача борасиз, шунингдек 7, 8, 15-трамвайлар; 2, 6, 7, 4, 14, 20, 18-троллейбусларда ҳам боришингиз мумкин.

Тошкент шаҳридаги 43-ўрта мактаб қошида ташкил этилган «Почемучка» эрта таълим мактаби 6 ёшли болаларнинг миллий гуруҳлари учун 8 ноябрдан бошлаб ҳар якшанба куни соат 9 дан 13 гача машғулотлар бошлайди. Бу ерда болалар ўқиш, математика, рус тили, инглиз тилини ўрганадилар ва мусиқа оламига саёҳат қиладилар.

ТОШКЕНТ ИП-ГАЗЛАМА ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИГА ҚАРАШЛИ ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

ИП ЙИГИРУВЧИ, ҚАЛАВАЛОВЧИ, ПИЛИКЛОВЧИ, ТЎҚУВЧИ КАСБЛАРИ БЎЙИЧА

16 ёшдан 35 ёшгача бўлган қизлар ва аёлларни

ЎҚИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ

Машғулотлар гуруҳлар тўлишига қараб бошланади.

Ўқиш муддати 4 ойдан 8 ойгача.

Ўқувчиларга ўқишнинг 1,2 ойларида 1000 сўм, 3, 4 ойларида 700 сўм, қолган даврда 400 сўм стипендия тўланади. Бундан ташқари амалий дарслар вақтида ишлаб чиқарган маҳсулотлари учун 100 фоиз ҳақ оладилар.

Бутун ўқиш муддати давомида ўқувчиларга овқатланиш учун ҳар куни 15 сўмлик талонлар берилади.

Бирлашма ишчиларининг ўртача иш ҳақи 3500 — 6000 сўмни ташкил этади.

Мурожаат қилиш учун манзилгоҳимиз: **Тошкент шаҳри, Яккасарой ноҳияси, А. Қаҳҳор кўчаси, 34-уй. (2, 57, 80, 97-автобуслар; 17, 25-маршрутли таксиларнинг «Билим юрти» бекати.**

Маълумотлар олиш учун телефонлар: **55-44-85, 55-44-96.**

Ташкилотлар, корхоналар ва кооперативларнинг раҳбарлари диққатига!

«ШАРҚ» НАШРИЁТ МАТБАА КОНЦЕРНИ

идора китоблари, ҳар хил ён дафтарчалар, китобча ҳолига келтирилган босма иш қоғозлари, конспектлар ёзиш учун дафтарлар ва бошқа қоғоз маҳсулотларини

ТАЙЁРЛАБ БЕРАДИ ВА СОТАДИ

Маҳсулотлар олдиндан ҳақ тўлаш шартларида ва нақд пулга сотилади.

Қуйидаги манзилга мурожаат қилинсин: Ленинград кўчаси, «Шарқ» нашриёт - матбаачилик концернининг хизмат биноси.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 33-58-72, 33-50-75, 33-84-78, 33-80-07, 33-90-50.

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 3/XI да **Афандининг беш хотини**, 4/XI да **Жар**, 5/XI да **Биллурдаги доғ** (спектакллар соат 17.30 да бошланади).

Тошкент давлат муаллимлар институти ректорати, жамоат ташкилотлари ҳамда ўзбек ва қозоқ филологияси факультети жамоаси умумий тилшунослик кафедрасининг катта ўқитувчиси З. Нуруллаевага онаси **Роза ЙЎЛДОШЕВА**нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент шаҳар ҳайвонларнинг касалликларига қарши кураш станцияси жамоаси станция бошлиғи — Тошкент шаҳар Бош давлат ветеринария инспектори У. И. Комиловга рафиқаси **Саноат Усмоновна КОМИЛОВА**нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Тошкент яхна ичимликлар заводи жамоаси цех бошлиғининг ўринбосари, техника фанлари номзоди **Маннон Ҳамидович УСМОНОВ**нинг вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

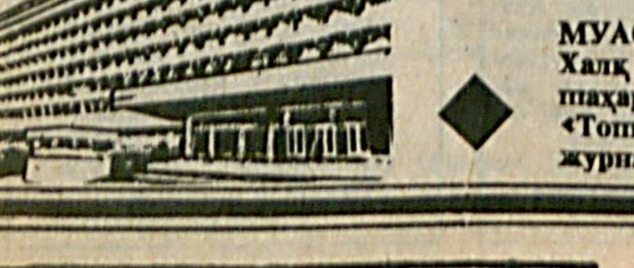

Тошкент оқшоми

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: қабулхона — 32-53-76, хатлар — 33-29-70, 32-53-79; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича 32-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концернининг босмахонаси.

Нашр кўрсаткичи 64690 ■ Босмага бериш вақти 11.30 ■ Босмага берилди 12.20. Буюртма Г—345 ■ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10